

SOCIETATEA CULTURALĂ

Academia
Bârlădeană

NUMĂR OMAGIAL

ACADEMIA

BÂRLĂDEANĂ

REVISTĂ DE CULTURĂ

Continuăm să „aspirăm”

Revista „Academia Bârlădeană” își continuă apariția. Dorim să continuăm un drum început în martie 1994, călăuziți tot de aspirația de a transforma publicația în eveniment cultural autentic și el și local.

Suntem, deci... un pas înainte, fără mândrii deșarte, fără orgolii, doar cu un gând bun – am reușit să existăm, să viețuim...

Talentului și tinereții le rămânem deschiși în aventura fiecărui prin LIMBA ROMÂNĂ.

1 Mai 1915 – 1 Mai 1995! Au trecut 80 de ani și sărbătorim a LXXX-a aniversare a Societății noastre.

Se cuvine să amintim și câteva nume și să omagiem câțiva oameni – George Tutoveanu, Tudor Pamfile, Toma Chiricuță – întemeicatorii.

„Academia Bârlădeană” – Societate și revistă – se dorește o atmosferă culturală la răspântia dintre tradiție și actualitate.

Prof. Elena Monu

80

VÂRSTĂ GOETHEANĂ ... Bârlad (oraș devenit o vreme un fel de „Weimar”)

C.D. Zeletin
(Președinte de onoare al Academiei Bârlădene)

În ziua de 1 mai 1915, la Bârlad, G. Tutoveanu, Toma Chiricuță și Tudor Pamfile au înființat o frăție artistică, intitulată Academia Bârlădeană, în care tinerii scriitori să-și amestece expansiunea sufletească. Era vorba de un templu fluid și străveziu, unde împărțirea de obicei să privească sărămitura inefabilă a artei. Un templu ocrotit de cerul blând, străbătut de fiori tragică, al iubirii lui A. Vlahuță. Nota pe care i-au imprimat-o de la început a fost aceea de înfrâjire liberă, absolut deschisă și străină de rigori, în bună măsură peripatetică. Într-adevăr, aproape erau alcileimbieroare ale Grădinii Publice, pădure veche de pe timpul voievodului Mihail Sturdza, și nu departe de oraș primitorile conace ale unor intelectuali bravi, ca Alexandru Exarcu la Epureni ori Gheorghe Tașcă la Pochidia, ca să pomenim doar două. Casa Națională „Stroe Belloescu” și locuința de pe strada Vornicul Sturdza a poetului G. Tutoveanu le stăteau la îndemână. Acestea din urmă a șiut să confere academici sale semantica dintâi, antică, aceea de școală liberă. El a înviat voioșia de altă dată a aleilor lui Akademos, care, metamorfozându-se ulterior în instituții, aveau să cunoască începerii exacte și stanțe indeleibile. Cea dintâi floare care a spart reticulul sublimelor structurări, deși nu a cunoscut Academia mare, a fost Victor Ion Popa, o minune de artist de care încă nu ne-am dumitit... La Academia din Bârlad, vântul, care putea să bată de oriunde, nu dădea nici peste piatră, nici peste vacuum, ci peste miezul pulsatil al valorii în formare. Nu începe îndoială că plăpânda denuminație academică avea și o scădere autoironică, în sensul că opunca inexpugnabilei cetăți a Academiei Eterne o mână de tinere talente ipotetice dintr-un oraș de provincie. Mănușchi de stânjenei înflorii la poalele horbolei de șerpi înțelepti ai Palas-Atenii...

Oraș de veche tradiție cărturărească, atestat de peste 800 de ani, Bârladul rămâne un izvor de energii năzdrăvane. Izvorul covoară fie dinspre misterioșii berladnici ai antichității târzii, care au multiplicat modelul unui Ulise autohton, fie dinspre dacii liberi. Străfulgerări cavaleresci în reveria moldavă... Într-o scrisoare pe care mi-a trimis-o în ultimul său an de viață, un veritabil *Laus Berladi*, Edgar Papu vorbea despre „geniu bârlădean”. Îmi mărturisise deja intenția de a scrie un studiu intitulat *cavalerul bârlădean*. Râul Bârlad era în vecinime navigabil și avea acces la Marca Mediterană. Ilustrul umanișt descooperise deprinderi, termeni și sintagme comune meleagurilor tutovene și spațiului lusitan, ce nu puteau fi explicate prin simpla expansiune română, ci numai prin navigație. Bârladul târziu ar fi apărut pe locul unci rețele hidrice dispărute, lăsându-i pe navigatori în disponibilitate totală și penibilă, trebuind să-și restrângă nebunia orizonturilor largi la palma de țărăna unei gospodării... Tot el era fascinat de hăbăucul băiețel aviator din *Sfârleașă cu fosează* al lui Victor Ion Popa, roman emblematic pentru geniul oamenilor locului și-i plăcea să vadă în eroul celui mai ilustru fiu al Academiei Bârlădene imaginea unui Leonardo da Vinci copil.

Bârladul nu somnolează niciodată. Cel care îi cercetează istoria, mai ales de la Petru Rareș încoace, are surpriza de a da fie peste Lupa Kostaky, eroul retras la mănăstirea Bursuci, împotriva căruia au bătut clopoțele Rusiei a blestem, într-o anumită zi a anului, vreme de 100 de ani, fie peste ctitorii de școli unde să se predea „dialectul latinesc”, frații Gheorghe și Neculai Roșca Codreanu, fie peste înșăpătorii Unirii Principatelor, Manolache Kostaky Epureanu și Alexandru Ioan Cuza, fie peste numele, cel mai anodin cu putință, al profesorului Ion Popescu, vulcan mesianic al ideii de învățământ național, fie peste A. Vlahuță, Al. Philippide, ori Vasile Pârvan... Academia Bârlădeană nu s-a născut prin generație spontană. Ea

exprimă continuitatea unui spirit și a unei modalități de viață. G. Tutoveanu i-a imprimat un spirit junimist, ceilalți comilitoni, A. Vlahuță și Toma Chiricuță mai ales, l-au modulat cu vâlvătaia etosului, iar Tudor Pamfile cu mirajul arheologic etnic în disipație sub asaltul vieții moderne.

Îi revine, aşadar, în întregime lui G. Tutoveanu meritul de a fi transferat noțiunea de academie din spațiul consacrat în cel al formării. În jurul lui era tinerețe, voioșie, pomire de a sorbi misterul orizonturilor neconsumate, de a împlini tradiția cu modernitatea. Prestigiul academic, ilustrat în reprezentările vizuale de frunze și fructe cireșului încremenite pe guler, revere și manșete, își trecuse legătura creație de cireș în florile în susținute fragede... Cei Trei Gherieri care semnau, în publicațiile Academiei Bârlădene, o ghidușă cronică rimată, în felul inteligent și acidulat al celei a lui A. Mîrcu, pseudonim sub care se ascundea St. O. Iosif și Dimitrie Anghel, aveau să devină la maturitate figuri importante ale literaturii ori ale științei românești: Victor Ion Popa, artist oricum l-a și privit, Virgil Nitzulescu, parazitolog și fratele său, Iuliu Nîțulescu, fizioterapeut, amândoi profesori universitari în cele mai importante Facultăți de Medicină din țară. Lor li se adaugă Petre Cancel, viitor slavist și profesor la Universitatea din București.

Academia Bârlădeană numără optzeci de ani de existență neîntreruptă, chiar dacă a fost fragmentată de ultimul război mondial, dar mai ales de teribilul război împotriva valorii românești ce i-a urmat. Obișnuiesc să-i spun „existență contiguă”. Căci după moartea lui G. Tutoveanu, survenită în 1957, în vremurile precare și primejdiașe când simpla întâlnire a trei scriitori pe stradă putea să le fie fatală, ea s-a strămutat la București, ducând o viață discretă dar activă, sub forma întâlnirilor din locuința poetului G.G. Ursu de pe Aleea Frigului 6, din parcul Carol sau chiar din cimitirul Belu. Fermentul acestor întâlniri era G.G. Ursu, a cărui inimă, de altfel molcomă în afară, lăuntric era arsă de patimă bârlădeană. Eu îi eram totdeauna aproape... În acești ani ne-am reîntîlnit cu unii dintre cei dintâi membri, de pe vremea lui

G. Călinișeu

Vlahuță, ca: V. Voiculescu, Virgil Nitzulescu, Ion Buzdugan, Dimitrie Iov, Mihail Lungău, care într-o lungă perioadă împăliniseră viața în Capitală, cu prima generație de „foști tineri” ca: G. Ioniță, V. Damaschin, Cicerone Mucenic, Paul Viscocil, Florica Tutoveanu, Romulus Boteanu, ori cu scriitori care au nutrit simpatie pentru viața artistică a Bârladului, ca: Perpessicius, Tudor Vianu, Edgar Papu, Radu D. Rosetti, C. Rădulescu-Motru, iar dintre cei cu o generație mai tineri, B. Jordan, Vasile Netea, Tudor Dorin, Ion Lărian Postolache, N. Crevedia. Lor li se adăugau scriitori din alte orașe ale țării: Grigore Sălcianu la Constanța, Lecca Morariu, cernăuțeanul refugiat la Craiova, Natalia Negru la Tecuci, Radu Cosmin la Ploiești, în timp ce în Bârladul rămas fără G. Tutoveanu întrețineau flacără poeziei G. Constandache și I. Manta-Roșie... Eram student când, prin 1957, am adresat un memoriu Ministerului Culturii pentru a salva de fălcile buldozerelor casa lui G. Tutoveanu din paradiziacă fundătură a bulevardului Epureanu 42 din Bârlad. Însă persoana întru totul anonimă a petiționarului, la care se adăuga lipsa de interes pentru trecutul artistic al Bârladului au lăsat cererea mea fără nici un răspuns, astfel că din casa poetilor G. Tutoveanu și Zoe G. Frasin, ultimul sediu al Academiei Bârlădene, s-a ales praful și pulbere... Ba nu, un mormânt de blocuri desfigurând splendoarea dealului dinspre apus... În sfârșit, sunt deja 15 ani de când Romulus Boteanu, figură haidească a vieții bârlădeni, a imprimat Academiei... un nou zvânet, publicând cele trei mari tomuri ale miscelanului Bârladul odinioară și astăzi, meritării mai ales prin faptul că au apărut când foarte greu puteau să apară... Dacă va exista o Judecată de Apoi și pentru ea, Academia Bârlădeană se va înfașișa înaintea Divinului Ochi cu trei înșăpături: spiritul de frățietate artistică într-o ambianță disjunctă, un om universal – acesta e Victor Ion Popa, dramaturg, prozator, poet, critic, actor, regizor, pictor, caricaturist și sculptor, și o ființă model, poetul G. Tutoveanu. Si, poate, Judecătorul va vedea și altele pe care noi nu le vedem...

Remember

GEORGE TUTOVEANU

A fost „inima” și „creierul” «Academici bârlădene» de la crearea ei (1 mai 1915), până la „dispariția” sa.

Născut în Bârlad pe strada Vornicu Sturdza nr. 12 (azi, Vasile Alecsandri), la 20 noiembrie 1872 sub numele real de Gheorghe Ionescu, fiu al psaltului bisericii „Domnască”, Gheorghe Ionescu, și nepot al unui unic proprietar al singurei vii din Dealu Mare (Trestiana) și al Ecaterinei Ionescu, fiica agricultorului bârlădean Petru Pașcanu.

Părinții săi au avut șapte copii care, toți, știau să cânte la diferite instrumente (George, la vioară).

G. Tutoveanu a urmat cursurile Școlii de băieți nr. 1 („Costache Robu”) și ale Gimnaziului „Manolache Costache Epureanu”, pe care l-a absolvit în 1883.

După cîțiva ani a urmat cursurile Școlii normale de institutori din București (oraș în care a cunoscut pe viitora sa soție), pe care o absolvă în 1897.

Debutea căză cu poczii la ziarul bârlădean „Paloda”, în 1887.

Din 1898 a luat pseudonimul literar de George Tutoveanu, pe care îl va păstra totă viața.

A funcționat în perioade scurte, ca învățător, în orașele Craiova, Oltenița, Focșani și Fălticeni, după care se instala definitiv în Bârlad (1903), unde este numit învățător la Școala primară de băieți nr. 1.

Împreună cu Emil Gărleanu și Dimitrie Nanu fondăza în Bârlad revista lunară „Făt-Frumos” (15 martie 1904–15 mai 1906; 1 martie–1 aprilie 1909).

Înființea „Biblioteca publică” din Bârlad (1906), participă ca membru fondator la crearea „Societății Scriitorilor Români” din București (28 aprilie 1908), a condus revista „Freamătu literar” în perioada ei bârlădeană (ianuarie-decembrie 1912, alături de D. Sbârnea), funcționează ca revizor școlar al județului Tutova (1911–1912), a fost primul director al „Școlii medii de băieți” din Bârlad de la înființarea ei (1912).

1 mai 1915 marchează un moment literar de valoare națională: înființarea Societății literare „Academie bârlădeană” care a polarizat în jurul ei valori culturale naționale, în afara celor locale, regionale.

TOMA CHIRICUȚĂ

S-a născut în 1886 în satul Odaia Bursucani din fostul județ Tutova, azi aparținând comunei Grivița, județul Galați.

În satul natal și în Bârlad a urmat cursurile școlii primare, având colegi pe viitorii profesori universitari Gheorghe Tudoran și Petre Condrea, foști elevi ai Liceului „Codreanu”.

Își continuă în Iași studiile, mai întâi la Seminarul teologic, apoi la Facultatea de teologie la care și-a susținut examenul de licență.

Paralel cu Facultatea de teologie a urmat și cursurile de filozofie ale Universității bucureștene, la care și-a susținut cea de a doua licență.

A făcut parte din Partidul Național Democrat de la înființarea lui în 1910, partidul lui N.Iorga.

Se căsătorește în Bârlad, în 1912, cu Virginia Gh. Tașcă (9 februarie 1886–26 septembrie 1970) din comuna Bălăbănești a fostului județ Tutova, după care, obținând o bursă, pleacă la studii în orașele germane Erlangen, Nürnberg, Heidelberg și Leipzig, unde și-a continuat aprofundarea studiilor de filozofie, având, timp de trei ani, profesor pe renumitul Wilhelm Wundt (1832–1920).

Ca urmare a izbucnirii primii conflagrații mondiale (1914) Toma Chiricuță se întoarce în țară, instalându-se în Bârlad, unde devine preotul bisericii „Sfântul Spiridon”.

Alături de George Tutoveanu și Tudor Pamfile a înființat „Academie bârlădeană”, la 1 mai 1915. Tot în Bârlad și-a început activitatea sa literară.

A luat parte activă la primul război mondial.

A ocupat catedra de Religie (1919) a Liceului „Codreanu”.

În 1921 părăsește Bârladul, mutându-se la Botoșani, oraș în care a deținut parohia catedralici „Uspenia”, devenind și profesor de Filozofie și Limbă germană la Liceul „A.T. Laurian”, precum și profesor de pedagogie și de Filozofie la Școala normală din acel oraș.

Se transferă în București (1927), funcționând acolo la biserică „Zlătari” din Calea Victoriei, la care a oficiat până la pensionarea sa, în 1960, după care a slujit sporadic și benevol la biserică „Popa Tatu” din Capitală.

TUDOR PAMFILE

A fost unul dintre cei mai mari folcloristi români, un neobosit culegător de creații etnografice, folclorice, istorice, publicist, animator cultural apreciat în țară și peste hotare.

A văzut lumina zilei la 11 iunie 1883 în comuna Tepu din județul Tecuci (azi, Galați), comună în care a urmat cursurile primelor două clase primare. Pe celelalte două și cursurile gimnaziale le-a frecventat în Tecuci (1891–1899).

Pe când era bursier la Școala militară din Iași (1899–1904) a debutat cu culegeri de folclor, colaborând la „Şezătoarea” fălticeneană.

Urmează apoi cursurile Școlii de ofițeri de infanterie din București (1904), din Cladova-Serbia (1906), la Școala de ofițeri de cavalerie din Târgoviște pe care o absolvă cu gradul de sublocotenent (1906), fiind repartizat la Regimentul 3 roșiori din Bârlad (1 iulie 1906), oraș în care a activat până în 1919.

În Bârlad a scos revista lunată, de limbă, literatură și artă populară „Ion Creangă” (august 1908 – iunie 1921), alături de alii folcloristi, revista având colaboratori interni și străini. Conducerea revistei a editat „Biblioteca Ion Creangă”, iar între 1911–1914 și „Calendarul Ion Creangă”, „cea mai bună culegere de literatură populară din țările locuite de români”, cum scria Nicolae Iorga. <§> Neamul românesc, III, 3, 1911.

Tot în Bârlad, Pamfile editează revista de cercetări și mărturii istorice „Miron Costin” (august 1913 – august 1916 și câteva numere în 1919).

La 1 mai 1915, alături de poetul George Tutoveanu și preotul-cărturar Toma Chiricuță, a înființat o societate literară, „Academie bârlădeană”, al cărei președinte de onoare a fost A. Vlahuță, iar președinte în exercițiu George Tutoveanu. Această societate a scos revistele „Florile dalbe” (ianuarie 1919 – 15 decembrie 1919, din al cărui comitet de conducere a făcut parte, alături de Vasile Voiculescu, George Tutoveanu și M. Lungușanu), „Scrisul nostru” (ianuarie 1929 – septembrie-octombrie 1931) și „Graiul nostru” (aprilie 1925 – iulie-decembrie 1927).

T. Pamfile a fost secretarul de redacție al revistei „Freamătu literar” în perioada ei tecuceană.

(continuare în pag. 10)

VIVAT ACADEMIA!

Aniversarea a 80 de ani de la înființarea Academiei bârlădene este pentru noi o dovedă în plus că, pe harta spiritualității românești nu există pete albe. E drept că marile edificii, laice și religioase, au fost ctitorite mai la Nord, în vecinătatea munților, pentru a ne feri de invaziile păgânătorii și ale unor vecini lacomi, dar nu e mai puțin adevarat că ele au fost apărate, cu preț de sânge, chiar aici, în părțile noastre, ale Moldovei de Jos, „pe drumuri de costișă ce duceau la Vaslui“, sau și mai jos, la apa Siretului, în zona Mărăști – Mărășești – Galați unde există acum un Pantheon al eroilor nemuritori, dar și al perenității idealurilor noastre politice seculare.

Așezată la răscrucă de vânturi, în calca tuturor răuților, cum ar spune cronicarul, Țara noastră, Moldova îndeosebi a avut trei bastioane înexpugnabile până la această dată: limba de sorginte latină într-un ocean slav, credința în nemurirea sufletului și conștiința că suntem frați chiar și atunci când susținem juguri dizerite.

Unul din avanposturile acestor idealuri sacre a fost, este și va rămâne și Academia noastră bârlădeană, propunându-și să ne slujească printr-o necostoitoare muncă de informare și educație, care, desori, sub vitregiile vremurilor, a căpătat valoare de apostolat. Am auzit și voci care ironizau strădania noastră: „cum poate un orășel pierdut în câmpia moldavă să aspire la înalta magistratură a unui Academiei!“.

Astfel de instituții – ziceau cărtitorii – vor dăinui numai în capitala țării, într-o mare metropolă.

Academia bârlădeană nu este însă înființată din orgoliu sau dintr-un „patriotism local“ cum i se spunea înainte. Este, mai curând, un gest de servitute în fața comorilor de spiritualitate românească pe care își propune să le pună în valoare fără nici un interes meschin, numai din dragoste și din datorie. Răspunsul sănătății cători care ne trimit în Capitală, vom spune că, într-adesea, marii creatori se lansază în București, dar ei se nasc pe întreg cuprinsul țării. Vă spune ceva numele acestor modeste așezări omenești: Ipotești, Ilordu, Mărgineni, Pașcani?...

Academia bârlădeană pledează pentru valorificarea inepuizabilelor forțe de creație a autorilor din zonă, punând-o astfel în slujba întregii culturi românești și europene. Deja de sub aripa ei au pornit pe întreg cuprinsul țării, în cei 80 de ani pe care-i aniversează acum salange întregi, mereu reânnoite, de luminători ai neamului: profesori, doctori, ingineri, oameni de știință, conducători eficienți și cinstiti și mulți, foarte mulți cetățeni de bună credință și cu bune intenții.

Dar, misiunea Academiei bârlădene, urmând soarta tuturor instituțiilor de cultură devine din ce în ce mai grea, din cauza agresiunii economismului deșănat care patronizează azi sapttele noastre și a frenzicului cu care generația mai tinere sau mai răscopte se dedau unor instituții sterile și ridicolale ale unor modele străine, totalmente incompatibile cu arhetipurile autohtone.

Noi, soldați culturali ai Academiei bârlădene, cu riscul de a părea demodați, vom milita în continuare cu gândul și cu sântă întru nebajocorirea limbii românești și întru salvarea de la maimuțăcal și cabotinism a specificului nostru național.

Ai dumneavoastră prea plecat și prea supus servitor al Academiei bârlădene,

Prof. Viorel Dinescu

VIVAT PROFESORES!

CENTENAR

Amintirile unui student al profesorului Dan Barbilian

Cred că era un om mândru Dan Barbilian. Era mândru pentru că se trăgea, după tată, din ținuturile înalte ale Pindului. Era mândru și se purta ca un om liber, conșcient fiind de înzestrarea sa. Cel puțin aşa l-am percepuit ca student pe acest enciclopedist român al mijlocului secolului al XX-lea.

Auzisem de poetul Ion Barbu în liceu, prin 1940. Citisem „Uvedenrode“ și cu „competența“ vârstei de 15-16 ani discutam între noi, elevii, despre poezia barbiliană și ne săcusem „Portretul robot“ al acestui poet unic în literatură noastră.

Auzisem că este și matematician și uimirea ne era și mai mare! Nu visam să fiu vrcodată în preajma sa.

Totuși, iată-mă student al Facultății de Științe, secția Matematică, a Universității din București, începând din septembrie 1945.

Era imediat după terminarea războiului și cu toate condițiile cumplit de grele create de seceta acelor ani dar și de instalarea regimului comunist, lumea s-a apucat de treabă, cu nădejde.

La Matematică, un grup de profesori, ca Miron Nicolescu, Octav Onicescu, Victor Vâlcovici, Dan Barbilian, Simion Stoilov, Grigore Moisil, Gheorghe Mihoc, sub coordonarea decanului Facultății de Științe, Gheorghe Vrânceanu, și-au impus și au reușit modernizarea programelor de Matematică, aducerea acestora la zi, pentru că se impunea aceasta cu necesitate.

Astfel, acești eminenți matematicieni și alții, au reușit, gest absolut patriotic, să creeze o școală de matematică modernă, cu rezultate remarcabile în anii ce vor urma.

Aș face o comparație între cursurile lui Miron Nicolescu, profesor de formăție franceză, care atunci își fundamenta cursul de Analiză matematică și care va deveni carte de căpătai pentru toți utilizatorii de matematică, pe de o parte, și Dan Barbilian, pe de altă parte.

Profesorul Dan Barbilian, formația școală germană de matematică, și-a propus o sarcină grea: aceea de modernizare a Algebrei în matematică română.

Se știe că până în preajma celui de al II-lea război mondial, supremul la cursul de algebră era rezolvarea ecuațiilor; Dan Barbilian și-a adus contribuții la fundamentarea Structuralismului în algebră și care își va găsi aplicații în toate ramurile matematicii, ca și în alte domenii.

Si dacă lecțiile profesorului Miron Nicolescu erau ca o muzică mozartiană, plină de grație, dar și de rigoare, cele ale profesorului Dan Barbilian sugerau muzica gravă a lui Richard Wagner. La fel de tumultuoasă, de profunde, apropiate unor mișcări tectonice se vor face ca din lava fășnită să rezulte o nouă viață.

Cam așa decurgeau lecțiile de algebră abstractă ale lui Dan Barbilian. După un ciclu de câteva lecții în care concentrarea, efortul profesorului, friza chinul fizic, apăreau rezultate a căror aplicabilitate profesorul o intuia, îi lumina chipul.

De neînțelus pentru mine rămâne săptul că dacă la lecțiile de analiză, amfiteatrul „Spiru Haret“, cu balcoanele sale, era neîncăpător, la lecțiile profesorului Dan Barbilian frecventau câteva cadre universitare și un grup restrâns de fideili din rândul studenților.

Dar sunt convins că pe el nu-l deranjează! Finalitatea acestor lecții din iarna anului 1946 a fost cursul de Teoria grupurilor, pe care atunci l-a conceput și care de asemenea va deveni carte fundamentală în matematica românească.

Recitesc „Portretul“ săcuit de genialul George Călinescu:

„Fizionomie personală de om al soarelui de calcaruri, înaintare de kurd descălecat. Un nu știu ce nomad în pupile boabe de strugur veșted. Liniile feței anguloase... (...) ochi exangui, cufundăți în vis (...)“ și îl văd cu ochii minții păsind energetic pe holul facultății, cu un gest energetic, deschizând ușa și fără introducere, începându-și cursul.

În „Istoria matematicii în România“, autorul George Andone face mențiunea că Dan Barbilian a fost criticat pentru non-conformismul său. Nu ștui cine l-a criticat, dar e sigur că noi, studenții săi îl stimam, îl admiram.

Vasile Tugulea

Smaranda și Constantin Barbilian către Zoe Frasin-Tutoveanu

Părinții poetului Ion Barbu duceau o viață de familie senină, plină de cumpătare. Cel puțin așa ne-o dovedesc documentele.

Tatăl său, Constantin Barbilian, după luarea licenței în drept, în 1894, fusese judecător și președinte de tribunal de provincie până în 1927, când s-a pensionat. N-a călătorit niciodată dincolo de granițele țării. Era fiul unui meșter zidar și antreprenor care a sfârșit prin a fi falit, lucru ce i-a imprimat acestuia stigmatul săraciei ca un corset social.

Mama poetului, Smaranda Stoilescu, s-a născut într-o casă cu copii numeroși și lipsiți de avere, devenind orfană la naștere.

Privăriile de tot felul nu le-a deformat fondul moral sănătos, ci dimpotrivă, singura lor fiindu-le caracterul intransigent și altruist.

Sinusoida trăirilor spirituale ale lui Constantin Barbilian se relevă în adevarata valoare de abia în corespondență pe care astăzi o dăm integral la lumină. Ea a apărut în 1904-27 mai 1983), unul din liniile lui Zoe și George Tutoveanu. Alături de cele 15 episoade aparținând lui Constantin Barbilian, se mai află una singură scrisă de Smaranda Barbilian, deocamdată unicul manuscris autograf al mamei poetului Ion Barbu, definitiv pentru cuprinderea într-o imagine clară a portretului intelectual al ei.

Destinatarea corespondenței este verioasa lui Constantin Barbilian, născută Zoe Marinescu, soția poetului George Tutoveanu (1872-1957) cunoscută în literatură sub numele de Zoe G. Frasin.

Scrisorile primite de la Zoe G. Tutoveanu se pare că nu s-au mai păstrat, altminteri atât numele ei, cât și o parte din corespondență accesuia ar fi avut un coloșor anume în cartea Gerdei Barbilieni.

Zoe G. Tutoveanu se născuse în București, la 13 decembrie 1869, ca fiică a lui Marin Ionescu și Smaranda Barbu – sora lui Ioan Barbu, tatăl lui Constantin Barbilian. Copilarise împreună cu acesta din urmă și se legase o prietenie curată și beneficiă, peste care se asternuse cenușa uitării din pricina părăsirii orașului natal și stabilirea lor în localitatea depărtate, Constantin – în districte județe (Muscel, Argeș, Roman, Vlașca) și Zoe – la Bârlad, reîntâlnirea lor nemaiavând loc niciodată.

Zoe fusese o tovarășă de viață neprețuită a lui George Tutoveanu posedând un talent deosebit pus rar în valoare. A colaborat la majoritatea publicațiilor literare scoase la Bârlad, precum și la altele din București, cum ar fi „Falanga”, „Convergiri literare” sau „Viața literară”. L-a secundat în toate acțiunile culturale artistice pe soțul ei, aşa cum ar fi înființarea, alături de Tudor Pamfile și Toma Chiricuță, în 1915, a „Academicii bârlădene”, excelent apreciată de Al. Vlașină, Victor Ion Popa, Vasile Voiculescu și mulți alții, precum și la editarea revistelor „Făt-Frumos”, „Florile dalbe”, „Graful nostru” și altele. La moartea ei, la 20 iunie 1940, au scris cuvinte pline de duioșie și regret Romulus Dianu, Dragoș Vrînceanu și George Ursu.

Scrisorile părinților poetului Ion Barbu sunt scrise cu îndemnare de oameni cultivați și evidențiază mediul familial în care s-a dezvoltat acesta. Fraza scrisorilor este limpede, alcătuită curgător, fără nici o sforsare. Legătura sintactică dintre părțile de propoziție este clară. Descrierea

este orânduită uniform și complet, momentele dramatice și patetice, conjugându-se într-un spațiu la vedere. Digresiunile nu sunt evitate. Elementele structurii logice și lingvistice sunt în strânsă acord și nu în dezordine cum pare la prima vedere.

Astfel, corespondența lui Constantin și a Smarandei Barbilian este prețioasă nu numai prin bogăția de informații ce o oferă referitoare la cele două familii – Barbilian și Tutoveanu – la Bârlad, ci și prin faptul că relevă personalitățile părinților creatorului de excepție Ion Barbu.

(Giurgiu), 16 noiembrie 1925

Dragă Zoe,

Cred că și tu vei fi observat, că morții în general, pe lângă răscoala neplăcută pe care o fac cu călătoria lor din lumea astăzi – mai ales când sunt și săraci – au și ei o parte de merit, meritul dă face pe rudele răspândite pe diferite colțuri ale pământului, să se mai vadă între ele, ori de a-și mai aduce aminte unele de altele.

Așa și noi cu biata mătușă Mândica, iertată fie de D-zeu.

Numai moartea ei mai ne-a scos din deprinderea în care ne găseam aruncări de asprimile unci viei necăjite, cărcia te supui cu voie, fără voie. Nu ocupări dar pe care mi-o presupui, ci o deprindere bicinică, supusă acclorașii legi zilnice din caru ni poți ieși și pe care îi formează un suflet amărăt și desgustat.

La ce m-ăști ascunde de tine? Mi-am fost prietenă și încă bună prietenă din copilarie, aşa că tu mai mult decât oricine, și o parte din grijile și suferințele prin care am trecut. Amintește-ți timpul de decadență și ruină prin care a trecut bietul tată-meu ultimii săi ani, boalucurile și scandalurile fraților și soră-mi cu tot cortegiul de ticăloșii care m-au săcăt să-mi iau lumca în cap.

Să-ji mai reamintesc și restul inventarului care a urmat? Un calvar cu care am ispășit păcatele a nouă neamură.

Ce bine, ce bine ar fi fost dacă ne vedeam la înmormântarea tușii; era cu mine și nevăstă-mea; ne-am fi putut vorbi multe și vrute și nevrute. Regretăm după cum vezi foarte mult, de nenorocul pe care l-am avut ca să nu ne putem vedea, nici acum, după atâțea amari de ani.

Pentru că așa s-a întâmplat, o să te pun la muncă, rugându-te să-mi scrii cât mai mult de familia ta, de copiii tăi și de starea lor civilă; mi-ar face o mare, mare plăcere, de bărbatul tău pe care îți foarte mult să-l cunoșc, am auzit vorbindu-se mult și chiar am citit câteva scrisori din acel lui.

La rândul meu, și eu încep cel dintâi, își fac o surpriză: Dan, băiețelul meu despre care mă întrebă, nu este băiețelul, ci este profesor de matematică la Liceul din Giurgiu, însurat cu o nemăoaică – se numește Gerda – cu care a venit din Germania și este cunoscut în literatură cu pseudonimul de Ion Barbu.

În dorință d-a-ne revedea și d-a-ne cunoaște cu toții și eu și nevăstă-mea, vă îmbrățișăm cu toată căldura pe tine și pe toți ai tăi.

C. Barbilian

N.B. Tot ceea ce mi-am cerut Zoe dragă, să fac p. Filoteia, am săcăt trimișându-i la adresa indicată de tine, actual de renunțare. Păcat că n-a rămas ceva mai mult.

Ei cred că trebuie să „aibă” fie mai mult în depozit, la o doamnă Erbiccanu. N-ar strica că Filoteia să ia vorba cu ea și la rigoare chiar un proces care să se termine cu un jurământ. Avea o grămadă de giuvaericale, unde sunt? Mătușă

Mândica era o zgripăroaică care întrecea și pe răposata Străchineasca. Nimic din ceea ce intra în mâinile ei, nu mai vedea soarele. Mai bine ar fi măneat pământ, decât să cheltuiască ceva din ce avea.

Sunt de părere dar că Filoteia să n-o slăbească pe acea Erbiccană. Să crecete pe chiriașii Șuster desapăr ceea ce cred ei și despre adresa cucoanii de mai sus.

Tc sărut cu drag

C. Barbilian

Scris cu cermecă neagră pe 4 pag.

Plic alb cu adresa: „Dnci Zoe G. Tutoveanu. Bârlad. Recomandată.“ Expeditor: „C. Barbilian Prim Președinte Trib. Vlașca Giurgiu“. Data poștei Bârlad 19 noiembrie 1925.

Giurgiu 17 noiembrie 1925

Tombre (3 a căte 1 leu buc cu chipul lui Ferdinand și altul de 25 bani Asistență Socială) fixate pe verso.

(Giurgiu), 18 martie 1931

Dragă Zoe,

Iartă-mă că am întârziat o săptămână de zile, până ce mă învrednicii să-ji răspuns astăzi. Am fost foarte amărătă: Costică în urma unui accident nenorocit și-a fracturat brațul stâng și este o lună de zile de atunci. Nici nu știu de unde mai sunt cu așa mare necaz, ce a dat peste noi. Când ne vom întâlni am să-ji povestesc prin căte am trecut și ce am suferit. Mulțumesc lui Dzeu că astăzi merge spre bine, osul a început să se lege și merge spre vindecare.

Frumoasele tale urări mi-a făcut mult bine în această împrejurare, pentru care își mulțumesc foarte mult.

N-ăști mai dor nimănuia o ascenție onomatopie. Copiii nici până astăzi nu știu despre acest accident. Am voit să-i scutesc de această amărăciune.

Ne-a părut bine că te-ai hotărât în sine să vă pe la noi, te așteptăm cu drag. Deși nu ne cunoaștem încă, cred însă că o să ne înțelegem de minune. Atunci îmi vei spune dacă portretul care îl-ai săcăt în imaginația ta despre mine corespunde cu realitatea. Mă întrebă dacă mie îmi plac vizitele și plimbările și cum îmi petrec timpul liber. N-am decât două-trei familii cu care mă văd din când în când profesionul soțului meu ne-a făcut să trăim cât se poate de retrăși. Singura distrație este cinematograful când avem un film bun. La București ne ducem foarte rar, fiindcă în urma războiului în care noi am pierdut toată gospodăria, muncim din greu ca să ne refacem, așa că bani pentru distrații nu prea avem. Orele libere le petrec citind. Dacă ai ceva cărți de citit trimite-ne, ne-ar face multă plăcere. Din scrisorile tale am aflat că autorul tău favorit este „Blasco Ibanez”; și mie îmi place cum scrie el, deși n-am citit decât un singur roman, după căt mi se pare era intitulat „Flămânzi“ e cam mult de atunci.

Îți mulțumim de tabloul trimis atât eu cât și Costică; Ando ne-a plăcut foarte mult, găscesc o mare asemănare între el și Costică când era Tânăr. Ai băieți frumoși, Zoe dragă, să-ji trăiască și Dzeu să le dea noroc. Și tu ca și soțul tău suntești fără bine. Noi așteptăm încă să ne trimitem fotografia ta, singură, după cum ne-ai promis.

Până la dorita vedere te rog primește din parte-mi cele mai sincere îmbrățișări. Complimente soțului și sărutări copiilor tăi.

Toate cele bune din partea lui Costică.

Mirce

Academia Bârlădeană

ÎN CĂUTAREA REALULUI PIERDUT

În DIOPTRII, cel de-al doilea volum de versuri (apărut în 1992, editura Arania-Brașov), poetul Simion Bogdănescu a întruchipat un imaginär atât de viu, încât acesta a pornit în căutarea realului pierdut. O viață magică pare să cuprindă cuvintele, cât și lucrurile; lucrurile au devenit cuvinte, iar cuvintele, călăriend inorogul melancolici, pietrișică aerul în lucruri, ard focul din lucruri și împietresc lava care se zbate ca o inimă în siccare biată enthelechie. Borges avea dreptate – dar nu Borges are dreptate – ci simpla istorie omenească. Există un fel de lucru-cuvânt care ne scrijește pe pânza vremii, iar acest lucru-cuvânt sau cuvânt-lucru este o transcriere grafică a imperisabilului care nu înscamnă nimic. Așa spune Borges. Iar Shakespeare, înaintea lui Borges: povestea aceasta inconsistentă a lumii, care nu are nici o valoare, era spusă de către un nebun. Dar Shakespeare trebuia să fie dramatic. Un Borges și altfel: o nobilă melancolică care, ca un Dumnezeu în ceea mai paradoxală formă, așeză lumea într-un leagăn. În leagănul acesta se produce jocul lumii. Astfel, locul se poate ascunde în spatele cortinci absenței, tăceră, prin forță ci magică, poate să capteze limbajul obiectelor. Lumea devine un pliu al memoriei; peste tot o mână nevăzută mișcă evantaiul enigmelor. Existența este o carte veche pe care o deschide hazardul. Iată povestea ei în câteva versuri inspirate:

„Mai am oare viața ta de trăit mai departe?

Mai store fierca lunii pe un spic de păring?

Mai întreb la răspântii o carte?

Degeaba mor, degeaba iubesc, degeaba înving...“

(Elegie de toamnă)

Atunci când căutăm identitatea găsim că lucrurile fug fără întrerupere:

Pește fără nume

Briccagul ars în lamă nu-l mai am,
dar semnul de la deget mă mai doare,
o singură avere de băiat
crescut de pâlcul unor călătoare.
Și azi mai ieșe-o lună de harbug
și ca s-o tai, un cer să-nchipuiască
de fragede semințe luminând,
nu este nimeni să mi-l mai găscască.
El doarme undeva, printre ciulini,
și-a ruginit-un pește fără nume –
Doar rana amintește de minuni,
N-au lucrurile nici o rugăciune!...

„Am ajuns să întreb oglinzie,
tabourile, brățara, stiloul,
am ajuns să întreb grinzie,
perdeclele, aerul, ecoul:

– Unde există, unde, unde există
ceva depărtat, năruit, depărtat?“

(Ecou visat)

O imagine care rămâne este cea a ceasului „ce ticăie-n zăpadă/un gând rănit de frunză în timpul scufundat“ (Timp scufundat). Durata este esemeră, ea ascunde vocile indistincte:

„Nu-i timpul vina noastră, cenușa în cărări,

un arbor mut mi-e casa, și nimeni nu învie
la prag de mare iarnă ca dinspre înserări.“

(Timp scufundat)

Cum putem stăpâni un strop din magia care ne apasă? Cum putem să facem ca fluviul timpului să ocolească mereu catedrala trupului nostru?

„Până târziu, rog înserarca,

plânsul de flaut în mit –

Ce să aleg? Neaflarea?

Numai cu ea am vorbit!...“

(Fulger de ieri)

A ieșit din aparență cotidiană înscamnă a avea cauțiunea unor legături magice cu sărbătoarea, cu iubirea, însemna a cunoaște singularitatea:

„în timp ce un miop ghicea victorie

și cricerii zîmteau doar noaptea cu nimic

în timp ce stâlpii suri și derizorii

mă luminau cu frig cu frig cu frig...“

(În timp ce...)

Un alt frumos poem, Refracție, pare a fi scris pentru siccare dintre noi:

„Sunt vântul alb călătorind albine,

sunt corbul alb privirea ta s-o sorb,

sunt verzile elitre de coline

și fără tine aş rămâne orb.“

(...)

Aproape-mi ești ca acrul de frunză,
aproape-mi crești ca gândul de sărut, –
sunt geana lunii tale cea ascunsă
și mă întorc mereu să nu mă mut...“

Suprimarea instantane a lumii, supusă morții, descompunerii, prin actul memoriei, ca la mai toți nihilistii europeni, se realizează și la Simion Bogdănescu printr-un demers poetic care îl singularizează personal, autorul fiind stăpân aici nu numai pe o știință de tip soteriologic, ci și pe propriul său destin:

„Sunt singurul care poate merge pe ploaie!

Sunt ultimul care luminează pe ploaie
și murmur: aceasta nu-i ploaie, nu-i ploaie –

sunt morții lumii care plâng pe mâna mea!“

Citind volumul acesta de versuri ne simțim prinși în aceste versuri ale poemului Timp scufundat:

„Se-ntoarnă destrâmarea și-mi pune întrebări

despre copacul řubred căzut în veșnicie
și-al cărui ram ascultă un timp fugit sub mări...“

Mărcele dominante ale imaginariului frumoasei culegeri de poeme DIOPTRII sunt: reveria, magia, singurătatea, melancolia, transluciditatea, ceea ce este dincolo, neantul; în acest univers de lățână ca niște faruri ireale sunt maaterile: aurul, piatra, lemnul.

Construită arhitectural, cartea refuză convenționalul și artificialul. DIOPTRII este o aventură spirituală de tip eminescian, iar autorul ei este omul care și-a păstrat intactă facultatea de a intra în rezonanță cu misterele lumii și ale vieții.

Corespondență din Paris
Amelia Calujnai-Lazăr

Cu ochii închiși

Femeie, să nu-mi turburi morții,

n-ai pentru ei străvechi destin

ca stâlpul de cenușă-al porții

la care zorii nu mai vin...

Să nu le numeri pe cărare

doar ierburi bune la descânt,

că nu-i, femeie, turburare

să nu se ierte, după vânt

Si nu e os să nu priceapă

ce carne a purtat cândva

cum știc brațul meu că iartă

la poartă-imbrătișarea ta...“

Simion Bogdănescu

(fragment de roman)

SOSEAUA PLOPIILOR

Cap.VI SITA CARE CERNE

Ghicindu-i frământarea de care-l credea scăpat, grijulic și înțelegătoare, Maria, încerca să-i frâneze avântul nebunesc de pe câmpurile luptei ascunse. Deși-i admiră agitația trupului sără urme de oboscală, nu rarcori se auzea vorbindu-i:

„ – De unul singur luptând cu ascunsurile vieții, e o nebunie, e ceva anormal, băicte! Unde ai de gând să ajungi? Ai încăruncit deja, și, e foarte repede la vîrsta Ta!“

O însășimânta același răspuns când se trezea deschizând asemenea subiect, dar o și făcea să-i zâmbească cu subînțelesă gingășie.

„ – Cine e treaz, cunoaște, trăiește! Cine doarme, e absent, e ca și unul mor!“

Nopțile deveniseră întunericuri pline de frământări, lipsite ușor de somnul alungat de lângă creștetul stăpânit de seismele agitației și ale sălbăticiei coșmarurilor neînțelegătoare. Perversă și nemiloasa migrenă, ajutată de surmenajul avansat devenise lancea pornită de-a puncă stăpânire pe trupul mereu în mișcare. Nesomnul și migrena se lăsau ca la cle casă, însă fața Tânărului mereu în alertă nu arăta semne de slăbiciune odată cu apariția luminii zilnic.

Nestăpânindu-se sub apăsarea îngrijorării, Maria se răstise din nou într-o din zile:

„ – Astăpără-Te Ștefane! Într-o zi vei cădea și, vei cădea cum nici nu Te aştepți, omule drag!“

Cât de curând, parcă venită de sus să-i confirme precizarea, boala și-a trimis colții să-i înslice grumazul, să-i înconvoie trupul neastăpăratului soț. Nedorind să stea careva că suferă și că suferă pe neauzite și nevăzute să-a retras în magazia cu lemn să lupte cu boala.

Cățărându-se pe muchia dintre întunericul și lumina vieții, între realitate și câmpul besmet-icelor halucinații revărsate din subconștiul suferind, trupu-i pierdea straturi după straturi de transpirație jilăvind sacii din câncăpă cu care se acoperise inconștient. Către miezul nopții, după înclăștarea cu dușmanii nevăzuți, biruisse, revenise pe plaiurile lucide ale conștiinței în treacerea fiecăruia.

Ieșind din ascunzătoare și, intrând în camerele calde o găsite pe Maria înțepenită de spaimă în mijlocul patului. După dispariția lui, neliniștea atotstăpâniitoare pusește stăpânire pe ea.

Cu ochii suferinzi, plânsi și umiliți de dureri, așteptase încrezătoare reîntoarcerea soțului iubit. Temătoare, ascultase relatările mamici:

„ – A venit, mamă, pe la prânz cu bădic Ionică! A mânca mai puțin ca altădată și, a dispărut sără a spune unde pleacă! Părca mai galeș și tăcut față de altădată!“

După câteva cecasuri de plâns, același glas o sfredelise nemilos:

„ – Dacă a plecat la dispensar după vreo nălucă din fostele amintiri? Câte nu și-a săcut, de câte nu este El în stare?!“

Orele de așteptare chinuitoare transformaseră chipul femeii din gingăș până la unul neasemuit, suferința năvălindu-i dinăuntru răvășit părjolind ca lava văile frumoase ale feței.

nu înainte de a-și auzi glasul:

„ – Am venit să Mă reculeg, să Mă odihnesc la pescuit! La năiba, cum de-am ajuns în situația să lupt cu hidoasa întruchipare. Pe unde să cau salvarea?“

Cu ambele mâini smuci de undișă. Firul plesni tăind aerul cu un șușit sfâșietor, oprindu-se apoi în botul grozăvici ce continua nestingherită înaintarea. Fălcile deschise larg mușcau cu lăcomie golul ce-i despărțea.

Cu forțe nebănuite, trupul i se destins ca un arc sărind căiva pași înapoi. Căzut în cură, avă impresia că picioarele erau ca și înălțate de nemiloasa arătare. Neputința îi elibera dureri din pieptul însășimântat, urla după ajutor, dar după câteva răcnete plămânnii nu mai răspundeau la comandă. Pierzând orice speranță, aștepta ca leșinul să-l cuprindă înecul cu înecul.

Chiar atunci, din înalțul cerului pomise către El unul din uriașii focului întreținându-i salvarea înțărziată. Fulgerul plesnise țeasta arătării negrițioase nimicind-o chiar înainte ca tunetul să reînceapă bubuitura pe cer. Un lichid negricios săngeriu fășnea în jet puternic, împroșcând totul în jur. Colorându-se în preajmă, apa începea să miroasă a duhoare cadaverică. Brusc...

Chiar în acea clipă, în magazia încuiață, trupul lui Ștefan se zvârcolise în încrengătarea cu boala. Capul izbise unul din lemnele stivuite lângă perete, smulgându-l pe centrul căteva clipe din menghina coșmarului. În frântura ivită, se ridicase prin întuneric și bâjbându-l nimerisese aprinzătorul luminii. Clătinându-se, imediat se înturnase spre culcușul din sacii jilăviți, încălziți de transpirația trupului sleit în torturi.

Printre pleoapele tumesiate, ochii încețoșați de arșiile bolii au zărit broasca țestoasă adusă de căteva zile pruncului său milos.

Reflecții

– Cu o singură picătură de cerneală se poate scrie un poem nemuritor.

– În viață scriitorilor au apărut alii trei tirani: editura, hârtia și spaltul.

– Când condeul nu poate deveni un cosmetic al inteligenței și culturii, devine o sursă de otrăvuri.

– Câți nu și închipuie că hârtia și nesomnul au creat pe poezi!

– Cel mai mare detectiv al sufletului este carte care te urmărește o viață întreagă.

– Toți poezi noștri vor plăti etern norocul țării de-a-l fi dat pe Eminescu, tot așa cum Israelel plătește, milenar, norocul de-a-l fi dat pe Isus.

– În schimbul cărților oamenilor, preferă oamenii cărților.

– Un potop de scriitori produce același ravagii ca și o secetă de scriitori.

– NetaLENȚIJA literari așteaptă să se pună în vânzare tocuri de scriitori.

– Fiecare carte citită este o baie de lumină.

– Să păzim literatura cu tematică patriotică de trivializarea sentimentului național!

Licaon

Prin Bârlad a trecut și Vasile Voiculescu

Cel care în literatura română avea să trăiască destinul „poetului crucificat”, Vasile Voiculescu, își leagă într-un fel numele și de Bârlad, târg moldovenesc care, la începutul secolului, nu se deosebea prin nimic de multele orașele de provincie care adăposteau elanuri ale spiritului și dorințe de evadare din cotidian prin cultură.

La Bârlad, V. Voiculescu ajunge în vara anului 1917, în calitate de medic militar. Cum va fi arătat orașul în acelle vremuri nu este greu de imaginat dacă vom lua în considerație mărturisirile unora dintre oamenii de cultură care au trăit aici. Pictorul N. Tonitza ne lasă câteva imagini ale orașului la începutul secolului: „O huidișă încadrată de case mărunte, care se termină în fund cu o punte de lemn ce trecea peste gârlița târgului, numită Cacaina, în peisajul acesta, scăldat într-o lumină mohorâtă de toamnă umedă, cu fumul de la coșurile caselor ce se târa greoi, ca șarpele.”

Asemenea altor așezări de provincie din Moldova, Bârladul a reunit figuri importante de dascăli, mentorii literari, oameni de știință, ctitori de instituții, asociații culturale științifice, reviste. În 1915, pe fundalul unei atmosfere intelectuale, lăsă înfățișarea „Academiei bârlădeană” – o societate literară care reunea scriitori, cărturari și profesori locali, cât și alii intelectuali aflați la acea dată în oraș. Societatea – inițiată de poetul George Tutoveanu, de Tudor Pamfile și Toma Chiricuță – răspundează unei nevoi acute a intelectualilor bârlădeni de a se întâlni și de a schimba între ei opinii culturale și de a-și cîti propriile creații. În legătură cu rolul „Academiei bârlădene”, George Tutoveanu afirma mai târziu în revista „Graiul nostru” din 1925: „știind că unitatea culturală și sufletească a tuturor popoarelor a mers înaintea unității politice, noi am răspuns la vrăjmășie celorlalte națiuni printr-o singură hotărare: statonnicie-n inimi și-n minți a unei luminoase conștiințe naționale prin ajutorul

unei literaturi izvorâte din adâncurile susținutului românesc și răspândirea acestei literaturi până-n cele din urmă straturi ale neamului nostru.”

„Academie bârlădeană” se bucură de la primele ei întruniri de prezența unor scriitori, juriști, medici, ofițeri, preoți, unii devenind ulterior cunoașuți în contextul mai larg al culturii naționale: Virgil și Iuliu Nițulescu, V.I. Popa, I.M. Rașcu, George Pallady, G.M. Vlădescu etc.

În preajma războiului, numărul membrilor societății crește, ca urmare a stabilirii temporare la Bârlad a altor intelectuali, între care atenția este reînținută de Al. Vlahuță, venit de la Dragoslovenii Vrancei și instalat în casa lui Eugen Bulbuc, de pe bdul Epureanu. Odată cu precipitarca evenimentelor războiului, viața liniștită a urbei se prăbușește și neacazurile nu întârzie să apară. Populația crește. Datorită refugiaților se ivesc probleme de igienă și alimentație. Medicul căpitan V. Voiculescu sosescă într-un Bârlad întunecat și apăsat de dramele războiului.

Despre perioada bârlădeană a vieții lui V. Voiculescu se știu destul de puține lucruri. Câteva referiri ale scriitorului în „Amintiri despre Vlahuță” însemnările lui Romulus Dianu, ale academicianului Iuliu Nițulescu, o scurtă apreciere a lui G. Ursu și câteva fotografii reconstituie sumar lunile trăite aici de autorul volumului „Din Tara Zimbrului”.

Aruncat în infernul din apropierea frontului, V. Voiculescu, care îndeplinea funcția de medic șef al spitalului de răniți 472 Bârlad, se consacră muncii de îngrijire a bolnavilor. Iuliu Nițulescu, într-un interviu dat în „Cronica”, nr. 11 din 1970, își amintește starea sufletească a poetului din acele zile: „În fiecare dimineață făceam o vizită prelungită și accasta în afara prescripțiilor și a intervențiilor terapeutice necesare, era însoțită întotdeauna de expresia unei adânci înțelegeri

sufletești și a unor sentimente cu adevărat părintești. „Deși la Bârlad poetul nu se afla direct în bătaia focului, el nu scăpă de mizeriile războiului. Când se declanșează epidemia de tifos exantematic, se află printre bolnavi, iar după vindecare, refuză concediul, preferând să-și trateze în continuare bolnavii.

La „Academie bârlădeană” se va împrieteni cu frații Nițulescu, cu G. Tutoveanu, Toma Chiricuță și Tudor Pamfile. Cu ei va cunoaște orașul și împrejurimile. Va intra în intimitatea familiei lui Al. Vlahuță, autorul „României pitorești”, care era ceea mai distinctă personalitate culturală românească, refugiată în orașul dintre dealurile Tutovci.

Sosirea lui Vlahuță la Bârlad va da un nou impuls activității „Academiei bârlădene”, care va căpăta acum un caracter preponderent literar. În casa profesorului de muzică Eugen Bulbuc începură să aibă loc ședințele unui cerc literar sub privirile de „mecena” ale lui Vlahuță. Vor participa V. Voiculescu, I. Gr. Oprisan, G.M. Vlădescu și alții. Cu Vlahuță, V. Voiculescu va petrece multe ceasuri la Bârlad, va străbate ulițele târgului sau îl va însoții către casa copilariei poetului: „Acum nu mă mai îngrozeau bubuiturile de tunuri ce izbucneau fără de răgaz, aici aproape de Mărășești. Nu mai treceam către scară... ca să ascult cu urechea lipită la pământ vînetele surde ce veneau din aceeași parte, întrebându-mă pierdut în ce gaură de șarpe să-mi ascund copiii și nevasta de furia puhoiului.“ (V. Voiculescu, „Amintiri despre Vlahuță”, 1927).

Vlahuță a avut o influență fastă asupra lui V. Voiculescu, și lucrul acesta se poate verifica, întâi, prin publicarea la Bârlad, în 1918, a volumului de versuri „Din Tara Zimbrului”, apoi prin colaborarea lui Voiculescu la revista „Lamura”, scoasă de Vlahuță în 1919 și prin scrierile unei lucrări memorialistice – „Amintiri despre Vlahuță”.

„Din Tara Zimbrului”, plăcheta tipărită la o tipografie din

Bârlad, este o culegere de poezii, scrisă „de dragul lui Vlahuță”. Poeziile sunt inspirate în cea mai mare parte din realitățile războiului. Manicra amintește de Vlahuță, Coșbuc sau Alecsandri, poetul înșățîșând în manieră epică, imagini ale războiului. Poezii ca „Era o zi de bătălie”, „Şase cruci”, „Când a fost să moară Necului” etc. Înșățîșează înclitașări cu dușmanul, moartea unui tovarăș de luptă, imaginea unui atac. Poetul descrie cadrul și atmosfera în care fixeză momentul propriu-zis, reprezentat prin scene cu efect imediat în latura afectivă a cititorilor. Valoarea volumului este susținută de acelle poezii în care poetul transpune stări de suflet individuale, aşa cum descoperim în poeziile „Noapte de iarnă”, „Scoate plugul liniștit”, „Țară” etc.

După terminarea războiului, V. Voiculescu părăsește Bârladul, iar semne ale prezenței sale în viața literară a urbei pot fi întâlnite în revista „Florile dalbe“, unde publică, în nr. 6 din 1918, „Momâia“ (povestire de război); în nr. din 1 februarie 1919 – „Singuri copiii în lipsa mamei”; în nr. 7-8, aprilie 1919 – „Din cătești trei daruri“ și „Cântec“, iar în nr. 9 (15 mai 1919) poezia „Idilă“.

Va mai fi prezent apoi în paginile revistei „Grai Nou“ (nr. 9, 10, 11 din 1925) cu poezia „Populară“, în 1926, în nr. din ianuarie-februarie, cu poezia „Scoate plugul“ și în nr. din iunie-iulie 1926 cu poezia „Mortului iubit“.

Chiar dacă reprezentative pentru poet vor fi operele scrise ulterior perioadei bârlădene, totuși, pentru V. Voiculescu, sederea la Bârlad și contactul cu spiritul tradiționalist al literaturii cultivate aici a avut o mare importanță în formarea sa ca poet și prozator.

prof. Eugen Ghiga

VALEA ȘI CARACTERISTICILE EI REFLECTATE ÎN TOPONIMELE DIN PREJMA BÂRLADULUI

(continuare din numărul trecut)

Partea finală a unei văi este cunoscută în mod frecvent, cu numele de gura văii. Foarte rar, în țară, se folosește termenul de răstoacă care are și înțelesul de jgheab către o instalație hidraulică. În zona Focșani se folosește, tot ca rar, cel de vărsătură. În zona luată în observație, atât în denumirile oficiale prezente și trecute, cât și în exprimările locale, se folosește numai termenul de gura văii. Frecvența în circulația activă a acestui topic este mică. Ea a fost mare în trecutul istoric. Vor fi prezentate cele mai semnificative.

Gura Idriicii, este numele oficial al satului din comuna Roșiești. Într-o exprimare corectă, româncască, numele ar trebui scris, cum de fapt se utilizează de către localnici, Gura Idriicului. Pârâul are cursul inițial pe direcția nord-sud. De la această localitate își modifică direcția de curgere, est-vest, parcurgând încă 6 km. pentru a se vărsa în râul Bârlad. Deci satul cu numele de gură a văii este situat în cotel de captură. Situația este ilustrativă pentru finețea observațiilor populare a caracteristicilor geomorfologice ale văii.

Gura Iezerului, este numele inițial al satului Iezer din comuna Puiești. Este menționat în documente, în anul 1818, pentru a localiza moșia Vomiceni.

Gura Jeravățului, topic folosit pentru localizarea unei moșii, în anul 1841. Este reluat de diferite documente până la 1862. Astăzi are o circulație locală. Se situează la nord-vest de satul Grivița.

Gura Similei, s-a folosit pentru actualul sat Simila din comuna Zorleni. Apare în documente din 1803. Pe parcurs, a avut și alte transcrieri: Slobozia Gura Similci (1851, 1857), Slobozia Similci (1828, 1871, 1876). A avut funcția administrativă de comună – comuna Gura Similci, subordonând satele Calul Alb și Horoia (1867, 1887) a dat numele Plasci din fostul județ Tutova. Așezarea fi este favorabilă ceea ce i-a determinat o continuă dezvoltare. A

asimilat satul Calul Alb iar în zilele noastre se observă creșteri marcante ale numărului de locuitori. În anul 1966 avea o populație de 861 locuitori și în 1977 de 1.066 locuitori.

Gura Strâmbei, fost sat în cursul inferior al pârâului Strâmba, afluent pe dreapta al Tutovei. A fost înglobat de satul Iezer. În cursul superior al văii este satul Cetățuia. Numele său inițial a fost Strâmba și modificarea s-a produs în perioada post-belică din rațiuni „estetice“.

Gura Sărății, fost sat la sud-vest de atul Vetrisoaia. Topicul se păstrează cu o circulație locală.

Gura Tutovei, sat situat la gura văii respective. Odată cu construirea căii ferate Tecuci-Bârlad (1872), satul a fost echipat cu o gară – Tutova. Ca urmare numele satului s-a modificat în Gara Tutova. Prin expansiunea sa teritorială din perioada post-belică ca și prin extinderea spre sud, de-a lungul șoselei naționale a satului Dragalina, s-a produs o interferare a limitelor localităților. Această realitate – conurătie – a primit numele de Tutova.

Configurația de ansamblu a văii este adesea bine ilustrată de numele celor două poartă. Astfel de situații sunt întâlnite și în spațiul geografic luat în analiză.

Dolhenii, nume de fost sat, în valea Idriicului, situat la sud-est de satul Idriiciu. A fost înglobat de cel din urmă în anul 1968. Apare consemnat în documente din anul 1774. În limba ucrainiană „dolha“ înseamnă lungă. Este necesar să amintim că în secolul al XVIII-lea, multe sate slobozii s-au constituit cu populații alohtone, pentru acoperirea neceșarului de forță de muncă din agricultură. Deci cei veniți și instalati în locul respectiv, au avut percepția unei văi lungi.

Dolhești, cu etimologie identică cu a precedentului topic, este numele unui fost sat și a unei moșii situate la sud-vest de orașul Bârlad. Consemnarea documentară acoperă perioada

1776-1846.

Valca Lungă, este nume de pârâu, vale și sat de pe teritoriul comunei Vîndrei Pârâul, afluent pe dreapta al Jeravățului, are o lungime de 10 km. Caracterul alungit al depresiunii văii consecutive structurii geologice, orientată pe direcția nord-sud, justifică topicul. Satul are un nucleu de tip adunat cu periferia sudică răsfrântă. Manifestă tendință de contopire cu satul Tălășmani. În anul 1966 avea o populație de 454 locuitori și în 1977 de 467 locuitori.

Strâmba, topic deja menționat, indică aspectul sinuos al văii și pârâului ce o străbate, în amonte, cu o orientare nord-sud, ca în aval, orientarea să devină vest-est.

Valea Mare, este un topic de circulație generală la nord de zona la care ne referim. Desemnează văi și localități din comunele Ivănești, Dumești și orașul Negrești. În zona noastră, denumirile au o circulație locală.

Hobana, are semnificația populară de vale puțin adâncă. Valea Hobana este străbătută de pârâul cu același nume, lung de 18 km. Izvorăște de sub dealul Fundătura din Colinde Corurlui și confluează cu râul Bârlad pe teritoriul comunei Tutova. În valea respectivă a fost și satul Hobana, consemnat în anul 1777 situat la nord de satul Adam. După anul 1832 dispără prin contopirea cu satul Adam.

Apropiajă ca sens dar și din punct de vedere fonetic, sunt și alii termeni populari: hobăie, cu semnificația de râpă, hobăc, care semnifică groapă, adâncitură formată de ape; hoagă, cu înțelesul de vâlcea.

Au fost selectate dintre topice, doar acele care ilustrează aspectele exterioare ale văilor. Sunt denumiri însă, care invocă alte trăsături ale mediului. Topice ca Valea Seacă, Sărata, Râsăpa și altele, reflectă caracteristici climatice, chimismul apelor, pretabilitatea la diferitele activități antropice.

În numărul viitor, vom aduce în atenția dumneavoastră alte topice din zonă.

Prof. Vasile Cârcotă

Nicu Botezatu

Umbre

Crepusculare umbre
Cu tonuri violete
S-ăstern pe creste sumbre
În sioroase cete
Crepusculare umbre
În tonuri săngerii
S-ăstern păduri sumbre
Cu frunze aurii
Crepusculare umbre
Cu tonuri violente
S-ăstern pe ape sumbre
În zgromot de torente
Crepusculare umbre

Cu tonuri voalate

S-ăstern iubirii sumbre
În amăgiri de șoapte.

Amintiri

Când în scrinul din odaie
Am descoperit uitate
De fecior a tatci stranie
Stârnite și cenate
Lacrimi curg pe-obrazul meu
Din izvoarc nesecate
Se prelung și curg mereu
Amintirii neuitate.

Idila

S-a noptat
În plopii de la marginea de sat
Au lepădat
Podoaba lor de funigei
Spre ei
Îndrăgostitii
Purtându-și tainic pașii, rar
Sub cer, cu stele întins umbrar
Jurându-și dragoste eternă, iar
Îndrăgostitii
S-a noptat
Iar în zăvoi la marginea de sat
Greierul mic, iar a cântat

Balada dragostei

Spre ei
Îndrăgostitii.

Imn ploii

A-necupă să ploaie iar
De cu scară, tot mai rar
Picături tandre și
Susură pe frunze-n unde
Se prelung pe trunchi în jos
Flux viață, misterios
Arborii de sevă-s plini
Să așteaptă ploaia iară
În noaptea de primăvară.

Academia Bârlădeană

(urmare din pg. 3)

G. Tutoveanu

După ce a participat la primul război mondial, G. Tutoveanu este numit numai pentru câteva luni, iarăși, revizor școlar (1918).

„Academia bârlădeană” a editat prima ci revistă, „Florile dalbe” (1 ian.-15 oct. 1919), în care a publicat 15 poezii. Dintre colaboratorii revistei amintim pe V. Voiculescu, Aron Cotruș, D. Nanu, Șt. Petică, D. Iov, G. Voievoda, G.G. Ursu.

A fost profesor suplinitor de Pedagogie la Școala normală de băieți din Bârlad (1920-1921) și directorul Școlii de aplicație de pe lângă sus-numita școală, iar în anul școlar 1921-1922 a predat, ca suplinitor, Limba română, Istoria și Filozofia la Liceul de fete „Iorgu Radu” (înființat în același an, la inițiativa lui).

Devine inspector cultural general al „Caselor Școlilor” pentru întreaga Basarabie (1926-1928).

După ce scoate ziarul local de importanță minoră, „Moldova” (1928), scoate revista literară, lunară, „Scrisul nostru” (ian. 1929-sept.-oct. 1931), în paginile cărcia au colaborat creațorii locali.

Pentru scurtă vreme a fost președinte al județului Tutova (1931-1932).

În 1940 își pierde soția, poetă Zoc Frasin (născută în 1872), iar peste nouă ani s-a recăsătorit cu profesoara Eugenia Leu.

Timp de aproape patru decenii a fost animatorul aproape a întregii vieți culturale a orașului Bârlad, organizaând numeroase sezoane literare, cu participarea multor scriitori și a altor oameni de cultură ai țării.

Încețează din viață în Bârlad, la 18 august 1957, unde a fost înmormântată.

În memoria sa bârlădenii au reanimat, la 7 iulie 1990, Societatea culturală „Academia bârlădeană”, cu care ocazie s-a repartizat o frumoasă vilă a sediului societății, pe fațada vilici dezvelindu-se o placă comemorativă.

După editarea, în 1993, a volumului „Lumea ca teatru. Teatrul seminar” de Petre Tuțea, în esențialul proces de reconsiderare a valorilor, Mircea Coloseenco, căruia, de această dată, i se alătură fratele, Sergiu Coloseenco, lansază în agora literar-filosofică actuală încă o carte, parțial inedită, a celui mai religios gânditor român, intitulată „Filosofia nuanțelor” (Ed. Timpul, Iași, 1995).

Structura volumului include „cesuri, profiluri, corespondență” având, dacă nu unitate tematică, cu certitudine o organizare întrinsecă, generată de specificul gândirii lui Petre Tuțea, bazate pe invarianta triadă: Dumnezeu-Natură-Om, precum și pe o tehnică a expunerii ideilor, pe care aș numi-o a enumerării conceptelor filosofice și logice antinomice, a rememorării lor ca într-un leitmotiv (de la Socrate și Platon, la Blaise, Pascal, Im. Kant, Hegel și până la intuisionismul lui Henri Bergson, la

Remember

T. Chiricuță

A predat Filozofia la liceele bucureștene „Gheorghe Lazăr” și „Domnișoara Illeană”.

În București a înființat și condus revista „Fântâna darurilor” (care a avut o apariție de peste zece ani), a condus peste cinci ani revista săptămânală „Ortodoxia”.

A înființat și a condus timp de peste zece ani tipografia revistei „Fântâna darurilor”.

Toma Chiricuță a dus o viață de purificare și de perfecțiune în lumea lui interioară și familială.

După dispariția din viață a soției sale (26 septembrie 1970), boala de care suferă a-s-a agravat, rămânând învățat la pat timp de șase luni, până la încreșterea sa din viață, în noiembrie 1971, în București.

A dorit ca să construiască un institut pedagogic în care să fie educați copiii părinților de părinții lor, însă cel de al doilea flagel mondial l-a împiedicat să-și realizeze planul.

A publicat manuale didactice, predici bisericești, predici la radio, omilii și probe de la cuvântul grecesc „homilia” = cuvântare sau predică populară, lucrări de morală creștină, traduceri etc.

A scris numeroase nuvele, poczii, eseuri și critică literară, pe care le-a publicat în numeroase periodice ale vremii.

fenomenologia hussleriană și la existențialismul lui Jean Paul-Sartre și Martin Heidegger). Aceste refreni de idei filosofice, logice, literare și mitice, traversate de ideea divină, îl apropiu pe gânditorul român de ceea ce însuși Platon consideră – că muzica este

icului și ale miticului: „De ce este necesară o filosofie a nuanțelor? se întrebă inițial gânditorul. În primul rând, fiindcă **totul curge**, cum spune Heraclit... Apoi, fiindcă schemele logice sunt tulburate de formele vii ale lucrurilor cu rădăcini psihologice”.

Reconsiderarea valorilor

cea mai înaltă formă a filosofiei!

„Filosofia nuanțelor” e, în esență, o metaforă centrală revelatoare (în sens blagian), plasată în „orizontul misterului”, al cărei polisemantism, deși constată, respinge Unul parmenidian („realul înghesrat”) și aporiile zenoniene, refuză deci „existențul absolut”, ca să accepte contrariul –urgerea heracliteană, ontologic și gnoscologic, pe care o îmbină subtil cu aura creștin-ortodoxă a misticului, neînțând însă nici categoriile mag-

icului sculptor, punându-i accesua întrebarea „care a fost ideea care a prezidat la înfăptuirea operei „Pasarea măiastră”, el a răspuns de-a dreptul uluitor: „Am șlefuit materia pentru a afla linia continuă. Si când am constatat că n-o pot afla, m-am oprit. Parcă cineva nevăzut mi-a dat peste măini”.

Secțiunea a treia a volumului cuprinde câteva scrisori adresate lui Nicolae Tată, Al. Andrițoiu, Emil Cioran și Geo Bogza – ultima, adresată în decembrie 1990, un adăvarat testament moral al gânditorului Tuțea: „Nimic consolător în amurgul vieții mele”.

Această nouă apariție editorială probează, în schimb, că filosofia lui se întoarce în gândirea urmașilor ca o consolare, revigorând conștiința acestora prin starea de grație mistică în trupul etern și prea-curățat care este sfântul. Acest încă un sfânt se numește PETRE TUȚEA!

Prof. IOAN PUFLEA

T. Pamfile

A susținut înființarea în Bârlad a unui muzeu regional de etnografie a județului Tutova, muzeu care se va constitui mai târziu.

În 1919 a trecut la Chișinău, în misiune culturală, în acel oraș scoțând revista „Cuvânt moldovenesc” și și-a editat câteva din cărțile sale.

La 11 iunie 1921 Academia Română l-a propus membru corespondent al ei, dar moartea folcloristului (17 octombrie 1921) a făcut inoperanță propunerea.

A lăsat Academiei Române, prin testament, numeroase manuscrise nepublicate, documente vecchi etc.

În memoria sa, folcloristul-preot Dumitru Gr. Furtuna a scos la Dorohoi revista folcloristică „Tudor Pamfile” (1 februarie 1923 – decembrie 1928).

În 1923 Casa de citit din satul Stănești (azi, Cocu din fostul județ Tutova – satul aparținând azi comunei Motoșeni, județul Bacău) a primit numele folcloristului.

La 27 aprilie 1923 oscințele sale au fost aduse de la Chișinău și înhumate în Tecuci, oraș în care se dezvăluie un bust (17 iunie 1928). În același an Căminul cultural din comuna sa natală a primit numele său.

Un grup de tineri și entuziaști scriitori au scos revista „Tudor Pamfile” (1929-1930).

Pamfile a colaborat la multe zeci de perioadice, dintre care am identificat până acum 49, cu peste cinci sute de articole.

Din volumele sale publicate, amintim:

– „Jocuri pentru copii”, 1907, 285 p.

– „Povestiri pe scurt despre neamul românesc”, Bârlad, 1907, 80 p.

– „Cimilituri românești”, Vălenii de Munte, 1909, 185 p.

– „Industria casnică la români”, București, 1910, 504 p.

Traian Nicola

ALEXANDRU IOAN CUZA,

în posteritate

Domnitorul Al. I Cuza ocupă un loc primordial, pe frontispiciul de bronz al istoricii românești prin contribuția sa la „Renașterea Românică” și a „conștiinței naționale”.

Înlăturat brutal de la domnie, printr-o lovitură de stat, în noaptea de 10/11 februarie 1866, Al.I. Cuza a peregrinat 7 ani, în exil până când moartea a survenit, pe neașteptate, la 15 mai 1873, în localitatea germană Heidelberg. Rămășițele pământești au fost aduse în țară și înhumate la Ruginoasa. În fața unei impresionante mulțimi, în special țărani, la catafalcul marcelui disperat, principalul său colaborator, M. Kogălniceanu, făcea câteva considerații asupra vieții și operii „domnului Unirii”, care rămân valabile și astăzi: „Nu greșelile lui l-au răsturnat..., ci saptele lui mari”.

În cei 7 ani de domnie au avut loc profunde schimbări pe plan economic, social, politic și cultural, punându-se bazele organizatorice ale statului unitar, modern român. Dintre numeroasele reforme, reforma agrară, constituie o realizare cu implicații majore, pe plan multilateral. Opera reformatoare, înfăptuită în timpul lui Cuza-Vodă, a deschis orizonturi noi națiunii române, a creat premisele viitoarelor cuceriri ale poporului român. Independența din 1877 și Marca Unire din 1878-1918.

Este interesant de urmărit modul în care a fost receptat de posteritate. „În perspectiva istorică slăbiciunile sale, omenești se estompează – aprecia renumitul istoric C.C. Giurescu – rămâne opera sa, de mari proporții, una din cele mai mari din întreaga istorie a poporului român”.

Primul semn de recunoștință a venit din partea țărănilor, a celor „trei milioane de locuitori pe care

i-a făcut cetățeni”, cum conchidea M. Kogălniceanu. Însurății, împroprietări pe moșia satului Schelețul, jud. Roman, după Independență, au hotărât la 16 nov. 1878, să numească noua așezare „Comuna Cuza-Vodă”.

În 1880, membrii Societății economice comerciale din comuna Filioara, jud. Neamț, adoptă numele de „Cuza-Vodă” solicitând chiar Doamnei Cuza patronajul și președinția noii instituții. În toamna anului 1880 un grup de negustori din Galați, propun construirea unei școli primare care să poarte numele domnului Cuza și să aibă pe frontispiciu bustul acestuia. Cu ocazia inaugurării, în septembrie 1882, Doamna Elena Cuza a donat bustul domnitorului, executat în bronz la Paris.

Numeroase sate au adoptat pe parcursul anilor numele lui Cuza-Vodă, ajungând în 1936, la 16 localități.

Treptat, când patimile politice s-au mai estompat, și în diferite orașe precum: București, Craiova, Iași, Brăila, Galați, Focșani, Bârlad, ș.a., unele străzi, bulevarde, piețe au fost numite „Cuza Vodă”.

Primul bust al domnitorului Cuza a fost ridicat în comuna Grivița, județul Tutova, prin contribuția profesorului Stroe Belloescu și subiecții sătenilor din comună, la 17 oct. 1904. În telegrama trimisă doamnei Elena Cuza se menționa: „Azi glorificându-se memoria ilustrului vostru soț, prin ridicarea unui monument în satul Grivița, asistenții la această solemnitate țin de a lor datorie să

vă aducă la cunoștință acest sapt, rugându-vă să primiți asigurarea profundului lor respect”. Din dispoziția ministrului de interne Vasile Lascăr telegrama a fost înșă, oprită.

În aceeași perioadă un comitet de acțiune, presidat de D.A. Sturdza își propune realizarea unui grup statuar în Piața Unirii din Iași, sub subscripție publică. Inaugurarea nu s-a putut face în 1909, când se aniversau 50 de ani de la Unire, datorită mai multor tergiversări, ci abia în 1912, în prezența suveranului și a guvernului.

Pe soclul statuii, sculptorul Romanelli, a reprezentat colaboratorii lui Cuza: M. Kogălniceanu, Costache Negri, Ghe. Florescu și V. Alecsandri. A rămas până astăzi cel mai reprezentativ monument dedicat Unirii și lui Cuza.

O statuie asemănătoare a fost amplasată și la Craiova. Busturi se mai găsesc în localitățile Galați, Huși, Mărășești. În București, singurul bust se află în fața Academiei de Poliție, instituție ce poartă numele ctitorului care a organizat și modernizat armata națională. Instituții de învățământ au adoptat numele domnitorului Cuza, în semn de respect pentru contribuția adusă la dezvoltarea culturii românești. Cea mai reprezentativă rămâne Universitatea din Iași, prima instituție de învățământ românesc superior, fondată în 1860.

Și bârlădenii au căutat să omagieze pe parcursul anilor personalitatea domnitorului Cuza,

legat prin numeroase acțiuni de această urbe, în care văzuse lumina zilei la 20 martie 1820.

În martie 1977, din inițiativa Societății de Științe Iсторice, filiala Bârlad, s-au organizat „Zilele Al.I Cuza”, intrate apoi în tradiția bârlădenilor. La manifestările anuale au fost invitați profesori universitari, cercetători, muzeografi, ziaristi, printre care amintim pe acad. Gheorghe Platon, acad. Dinu C.C. Giurescu, acad. Al Zub, prof. univ. dr. Vasile Cristian, dr. D. Ivăncescu ș.a. Prin contribuția Societății Filatelică și a celor Numismatice bârlădeni au fost elaborate un timbru omagial și o medalie jubiliară.

În fața caselor care aparținut familiei Grigore Cuza, municipaliitatea Bârlad a amplasat o placă comemorativă la 20 martie 1990. Anul acesta „Zilele Al.I. Cuza” au stat sub semnul aniversării a 175 de ani de la nașterea domnitorului. Amplele manifestări au fost organizate sub egida Consiliului municipal al Primăriei, Societății de Științe Iсторice și Fundația Cuza și s-au bucurat de o largă participare a bârlădenilor. Mijloacele mass media au prezentat și pe plan național aspecte ale omagierii „domnitorului Unirii” la Bârlad, Vaslui, Iași și București.

Bârlădenii speră ca în anii următori, un bust al domnitorului Cuza să fie amplasat în orașul Bârlad, în semn de prețuire, pentru cea mai mare personalitate născută pe plaiurile Moldovei meridionale.

Fie ca aprecierea, făcută de M. Kogălniceanu, să înfrunte în continuare veacurile, pentru cinstirea eroilor neamului: „Cât va avea țara aceasta o istorie, cca mai frumoasă pagină... va fi aceea a lui Alexandru Ioan I”.

Prof. Oltea Rășeanu
Gramaticu

DUPĂ OPTZECI DE ANI...

Sunt optzeci de ani de atunci, de la 1 Mai 1915, când în Bârlad, trei entuziaști intelectuali, poetul George Tutoveanu, folcloristul Tudor Pamfile și preotul Toma Chiricuș, dintr-un elan tineresc și la ideea plină de îndemn a primului, au pus temeliile societății Academia Bârlădeană, stimulând inițiative editoriale și încurajând tineri talentați care se vor impune mai târziu în literatură românești.

Unul căte unul, au început să vină la mica societate culturală multe talente. Unii s-au strămutat din Bârlad pe alte meleaguri, alii au rămas. Dar toți, oricât de mare le-a fost depărtarea, în labirintul vremii au păstrat neîntreruptă legătura cu vechea vatră, dându-i tot sprijinul.

Ceea ce este demn de reținut e că mișcarea literară din Bârlad a fost un rezultat al unui grup de scriitori, al unui „salon literar”. Revistele „Făt-Frumos”, „Ion Creangă” și „Florile Dalbe”

au fost manifestările de viață spirituală ale unui mănunchi de talente cu darul și iubirea de frumos.

Având o viață scurtă în timpul războiului, Academia Bârlădeană ajunge prin 1925 să trăiască o epocă de mare glorie. Alături de inițiatorul ei activează în societate mari talente: V.I.Popa, G.M.Vlădescu, M.Lungeanu, George Pallady, Mircea Pavelescu, G.G.Ursu.

Pe lângă ședințele literare intime ținute la Casa Națională, actualmente Biblioteca municipală „Stroe S.Belloescu”, Academia Bârlădeană a organizat o serie de sesători literare atât în oraș cât și în satele Tutovci. Era epoca de culturalizare a maselor, în care scriitorul avea rolul predominant, Bârladul înțelegând să fie în fruntea acestui curent. Interesante erau serile de conferințe publice urmate de lecturi din opere originale și muzică sub conducerea maestrului Șerbanescu.

Tradițiilor literare li se adaugă și două verigi trăinice, revistele ce apărău sub ocrotirea Academicii Bârlădene: „Graful nostru” (1925-1927) și „Scrisul nostru” (1929-1931).

Credem că și astăzi pot fi actuale afirmațiile lui George Tutoveanu: „pentru că năzuințele din care s-a născut Academia Bârlădeană n-au fost schimbate prin război, unitatea culturală și mai ales cea susținătoare a neamului nostru rămânând încă o binecuvântare a viitorului, această societate își va continua modestele-i strădaniile de până acum”.

Spirișul generos al Academicii Bârlădene trăiește și în prezent, societatea fiind constituită din mulți intelectuali ai orașului Bârlad, care se întâlnesc, după tradiție, lunar, în săla de lectură a Bibliotecii municipale „Stroe S.Belloescu”.

prof.T.Iosipescu

Academia

Bârlădeană

Simple comentarii genetice

Dr. Aurel Ionescu Metel

Lo

Memoria, ca noțiune clasică definită ar fi proprietatea a creierului uman de a depozita, reține și la nevoie redată cunoștințe anterior căptăte; prin extensie capătă o cuprindere vastă. Se poate vorbi de memorie artificială a calculatoarelor și chiar de memoria unor metale sau aliaje care păstrează memoria formei anterioare.

Esențial noțiunea rămâne ca o caracteristică a viului și orice teorie fie că evoluționistă Darvinistă sau Lamarckiană sau socioculturalistă a lui Emil Boutroux, admite funcția fundamentală a acestor memorii în evoluția biologică a terrei.

Adâncirea cunoștințelor din domeniul genetic de la Mendel începând, apariția noțiunilor de gene, cromosomi, acizi nucleici, plecând de la bazele purinice de tipul adeninei, triptofanului, adenozid-trifosforic și celelalte vreo 17 elemente constitutive, încriminate în transmiterea caracterelor genetice, ca metodă universală (cel puțin în plan terestru) poate succita unele comentarii.

Pe mine m-a frapat și probabil că este valabil pentru toată lumea, capacitatea de a stoca în mod miraculos încă (ar trebui comentat și termenul miraculos folosit) a unor elemente celulare specializate a întregii cantități informative a unui organism compus din elemente funcționale total diferite.

Inițial orice organism este o celulă (rezultată în unele cazuri din contopirea a două elemente sexuale dar tot o celulă-Oul) care se divide prima oară în două jumătăți sau... două întreguri; este vorba oare de două surori sără mamă sau de o mamă și o fiică; și mergând pe același raționament ar putea rezulta că în același organism să existe elemente foarte tinere alături de elemente foarte bătrâne. Fenomenul nu este imaginar, el există anatomic și fiziologic la nivelul sistemului nervos și al epitelialilor, dar acestea nu au calități de transmisie genetică.

Se poate îndrăzni să se bănuiască că în gramezile de celule coelomicice ce vor forma în timpul embriogenezei gonadele-ovar și testicul ar fi incluse și unele celule originare. Ar trebui să se admită că fiecare individ este și contemporan și bătrân „de când lumea” și s-ar putea conveni asupra unui substrat biologic al celor ce admit reîncarnarea sau a situațiilor destul de frecvente a constatării unui element „dèja vu” în care se găsesc subiecționali.

Desigur, îmbrăcă un caracter miraculos și înmagazinarea unor informații de o vastitate incredibilă într-un volum insim, sevență a acizilor nucleici și care s-ar putea dovedi că încă mai coboară și mai mult la nivelul elementelor atomice sau subatomicice și atunci separarea „viului” de „neviu” devine inutilă iar unicitatea vieții la nivelul terrei nu mai poate fi susținută.

O întrebare va rămâne pentru geneticieni ca și pentru informaticieni și anume aceea a „risipii” reale nu aparente a bagajului informațional.

Știind că fiecare celulă vie este un tezaur de informații, că fiecare element sexual posedă întreaga zestre a speciei și că miliarde de miliarde de miliarde de cumuluri de informații doar unul singur va deveni realitate ne întrebăm ce se întâmplă cu informația conținută în imensitatea restului de elemente. Pur și simplu dispără? Oare numai rațiunea siguranței perpetuării speciei (oare unde este înmagazinată această rațiune) să explice acest mecanism din cale afară de cîrceumpect; sau se poate admite că, cel puțin o parte din informații rămân și în elemente subcelulare și vor fi folosite de orice organism ce o va îngloba într-un mod sau altul.

Extrapolând în tehnologie oare este nevoie de o risipă ascemăntoare de complexe cibernetico-informaționale ca să se obțină mecanisme ascemăntoare nouă dar care vor rămâne totuși mecanisme; pentru că omul rămâne un mare meșteșugar, poate chiar un demiuș creator indisputabil, dar lipsit de scânteia divină care a creat frumusețea frumuseților, darul planetei Pământ, existența „VIULUI”.

Ionel Duma

MIHAI LUPESCU

Mihai Lupescu s-a născut la 1 august 1861 în satul Spătărești de lângă Fălticeni. Termină cursurile primare în satul natal, continuă cursurile gimnaziale la Fălticeni și a absolvit cursurile Școlii Normale „Vasile Lupu” din Iași, în 1884. Din același an este numit învățător în satul Broșteni, unde s-a remarcat în scurt timp ca un dascăl cu deosebite calități pedagogice, precum și ca un desăvârșit gospodar. Broștenarii l-au prețuit ca atare și devenise pentru ei „omul înțelept și prieten de sfatul căruia nu te pozi lipsi niciodată”.

În anul 1898 i se face cinstea de a fi numit director al Orfelinatului Agricol „Ferdinand” de pe moșia regală din Zorleni, județul Tutova. Aici a știut să facă din Orfelinat, casă primitoare pentru copiii orfani, care și-au găsit în persoana directorului Mihai Lupescu, un adevărat părinte și prieten pentru întreaga lor viață. Patriot înflăcrat, Mihai Lupescu și-a închis întreaga viață imperativelor naționale ale vremii: luminarea poporului, crearea de mijloace ce veneau în sprijinul ameliorării vieții materiale și strângerea minunatelor comori de gândire și simțire, de credințe și datini, se oglindesc, pe lângă continuitatea și unitatea noastră milenară, și superioara spiritualitate.

Împreună cu destoinicii săi colegi, Neculai Stoleriu și Leon Mrejeru, a înființat o asociație de grădinărit „Înfrățirea”, unde i-a învățat multe lucruri folosite de pe țărani din Zorleni. A scris multe lucrări de popularizare a cunoștințelor avansate din domeniul agriculturii.

Mihai Lupescu a fost însă un împătimit culegător de folclor. El este alături de colegul și prietenul său, Artur Gorovei, atunci când a apărut prima revistă de folclor din țară, „Săzătoarea”. A publicat folclor în colaborare cu S.F. Marian („Legendele Maicii Domnului”), I.A. Zanne („Proverbele românilor”), Artur Gorovei („Credințe și superstiții ale poporului român”), Tudor Pamfile („Cromatică poporului român”), colaborază la reviste ca: „Lumina pentru toți”, „Învățământul primar”, „Revista învățătorilor”, alcătuiește manuale școlare împreună cu George Tutoceanu și publică

numeroase documente în revista „Miron Costin”.

Împreună cu Tudor Pamfile scoate la 1 august 1908 revista „Ion Creangă”. El este secretarul revistei care a rezistat vreme de 12 ani. La Orfelinatul din Zorleni Mihai Lupescu a organizat o frumoasă bibliotecă unde în zilele de 3 și 4 ianuarie ale fiecărui an se adunau toți colaboratorii revistei „Ion Creangă”.

Mihai Lupescu a fost o prezență mereu plăcută la ședințele Academiei bârlădene. I se spunea în semn de respect „MOȘU” – uneori aşa semnă scrisorile către prieteni. Într-o ședință memorabilă a Academiei bârlădene, a citit „Moșu” o snoavă: „Un gospodar care se ouă“ de care a făcut haza însuși Al. Vlahuță. A publicat și în volumul „Calendarul Nostru pe 1918“ – un fel de antologie literară. Între altele, Mihai Lupescu publică snoava „Cum se îmbrăștie minciuna“, stârnind hazul ostașilor de pe front – căci acel calendar al Academiei bârlădene era destinat în primul rând acestora.

Pentru întreaga sa activitate Mihai Lupescu a fost răsplătit cu înalte distincții: „Serviciul Credincios“ cl.I, „Răsplata muncii“ cl.I și „Coroana României“ în gradul de cavaler.

A murit la 17 august 1922. Moartea sa a provocat o via emoție în rândul celor care l-au cunoscut. Cu ocazia aceluia trist moment, Artur Gorovei nota în „Săzătoarea“: „om sără păcate, învățător, unul dintre cei aleși, nebosit culegător de folclor, Mihai Lupescu însemnată o pagină vie în istoria noastră culturală“.

La 8 septembrie 1926, în semn de aleasă prețuire, s-a așezat la Orfelinatul din Zorleni o placă comemorativă, închinată lui Mihai Lupescu.

Timpul a trecut – zidurile Orfelinatului s-au năruit sub privirea unor oameni care nu au înțeles mare lucru din ceea ce se cheamă grija pentru trecutul istoric al unui popor. Placa comemorativă a fost distrusă...

A rămas în schimb opera lui Mihai Lupescu și dacă nu se cere prea mult, credem că în acel loc din Zorleni, trebuie să se scrie din nou numele lui Mihai Lupescu.

CONTRIBUȚII LA O EVENTUALĂ, ISTORIE A PRESEI BÂRLĂDENE De la „Semănătorul” la „Tribuna Tutovei” (IV) (continuare din numărul 3)

FEMEIA

Număr unic. Bârlad, 16.07.1900. Formatul (49 x 33). Un număr 50 de bani. Tipografia Cațafani. Publicat de emigrantele israelite.

EMIGRANȚII

Număr unic. Bârlad, 1900. Publicat de emigranții evrei.

VIITORUL

Ziar săptămânal. Bârlad, 24.09.1900 – 23.12.1918. Abonamentul anual 3 lei, un număr 5 bani. A apărut cu subtitlul Organ al Partidului Național Liberal din Bârlad. Apare la început sub direcția unui comitet executiv. Formatul (48 x 33), 24.09.1900 – 24.12.1907; (49 x 33), 29.01.1911 – 3.04.1911; (58 x 40), 24.04.1911; (60x40), 23.11.1918. N-a apărut între 2.10.1916 și 23.11.1918. Tipografii: G.V. Munteanu, 24.09.1900 – 10.05.1901; George Cațafani, 20.10.1902; Comercială, de la 20.02.1905 și Lupașcu, 29.01.1911 – 23.12.1918.

LUMINA

Ziar săptămânal. Bârlad, 27.09.-17.12.1900. Formatul (48 x 33). Abonamentul anual 6 lei, un număr 10 bani. Apare cu subtitlul Organ al Partidului Conservator. Tipografii: G.V. Munteanu, 27.09 – 6.10. 1900 și Comercială, 6.01 – 17.12.1900. Apare sub conducerea unui comitet.

CURIERUL DE BANCĂ

Ziar anual, 20.07.1901 – 20.07.1905. Apare cu subtitlul Ziar festiv care va apărea anual. Banca. Formatul (40 x 29). Abonamentul 10 lei, un număr 10 bani. Tipografia Comercială Bârlad. Din 1902 formatul (48 x 33); din 1904 (40 x 29). Directorul ziarului Victor Hugo, 1902-1903.

ACTIONEA

Ziar săptămânal. Bârlad, octombrie-noiembrie 1902. A apărut la tipografia G.V. Munteanu.

LEGALITATEA

Săptămânal bârlădean. 01.06.1903 – 30.05.1904. Formatul (48 x 33). Abonamentul anual 3 lei, un număr 5 bani. Apare cu subtitlul: Organ al Partidului conservator. Tipografii: Comercială, 1.06.1903; C. D. Lupașcu, de la 15.06.1903, George Cațafani, de la 11.01.1904.

MESERIAȘUL

Apare subtitlul Organ apărător al intereselor meseriașilor. Bârlad, 3.08.1903 și 9.07.1906. Formatul (48 x 33). Abonamentul trimestrial 1 leu, un număr 10 bani. Apare la tipografia Comercială sub direcția unui comitet de redacție. La numărul din 1906 se adaugă la subtitlu cuvântul „ocașional“ după cuvântul organ.

PALODA LITERARĂ

Gazetă lunată. Bârlad, 20.01 – 28.12.1904 (33 x 24). Abonamentul anual 1,50 lei, un număr 10 bani, de la 28.02.1904, 1,50 lei semestrul, 2 lei pe lună. A apărut la Tipografia Cațafani.

GURA LUMEI

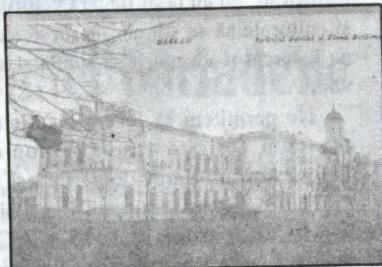
Ziar bilunar. Bârlad, 29.02 – 06.06. 1904. Formatul (33 x 24). Abonamentul anual 2 lei, un număr 5 bani. Subtitlu: Organ umoristic popular; de la 23.04. „Foaie populară pentru literatură, umoristică și reclame“; numărul din 06.06.1904 apare cu subtitlu: REVisătă umoristică literară. Apare sub conducerea unui comitet de redacție, până la 01.04 precum și numărul din 06.06.1904. Tipografia: C. Lupașcu.

FĂT-FRUMOS

Revistă literară bilunară. Bârlad, 15.03.1904 – 01.02.1906. București, 01.03 – 01.04.1909. Formatul (25 x 17). Abonamentul anual 4 lei, un număr 15 bani; 30 bani, 01.07.1905; anual 6 lei, un număr 25 bani, de la 01.09.1905. Tipografii: George Cațafani, de la 01.09.1909 C.D. Lupașcu, până la 01.09.1905, și după 04.06.1905. Nu apare de la 15.02 – 04.06.1905.

(va urma)

Fănică Ursu

ISTORICUL SPITALULUI DIN BÂRLAD

Perioada
1838 – 1944

În regulamentele organice, un loc important s-a acordat organizării ocrotirii sănătății sub îndrumarea lui Kisseloff.

Moldova a fost împărțită în 5 „ocrujuri“ sau „departamente“, care și aveau sediul la Botoșani, Iași, Roman, Bârlad și Galați, conduse de către un medic numit „physicus“, forul superior sanității fiind Comitetul sănătății condus de un protomedic.

Organizarea sanității instituită de Kisseloff s-a păstrat multă vreme, cu unele modificări și adăugiri impuse de cerințele timpului. Catagrafia efectuată în 1829 a arătat existența a 21 „doftori“ în Moldova, iar în 1859 numărul a crescut la 131.

Ca instituții sanitare, amintim de existența Spitalului civil „Sf. Spiridon“ din Iași, înființat în 1756 de Bosie, în 1797 erodiaconul Gherasim Putneanu lasă prin testament întreaga sa avere, pentru întreținerea unui spital pe lângă biserică „Precista“ din Roman, apoi se înființează spitalul din Botoșani în 1831, apoi în 1838 cel din Bârlad și Focșani, Galați 1841, Tg. Ocna 1845.

Ca boli mai frecvente în această perioadă de la începutul secolului trecut, în Moldova, se menționează scabia, sifilisul, malaria, probabil hepatita epidemică și febra tifoidă, înglobate sub numele de „febră gastro-bilioasă“. Holera a produs prin 1831 o mare epidemie în Moldova, iar pelagra era destul de frecventă.

Dr. Vârnăvă, a descris în „Rudimentul physiographiac Moldavie“ – Budapesta 1836, sub numele de „Cel pierit“ o boală frecventă denumire folosită de populație pentru sifilis. Dr. C. Petrescu, însă în „Studiul asupra cauzelor sifilisului în România, București 1901, arată, spre deosebire de dr. Felix, că nu era vorba de sifilis, că acest termen desemna inițial scabia norvegiană.“

Am dat aceste câteva date sumare despre organizarea sanității și morbiditatea în Moldova, la începutul secolului trecut, spre a putea trece la examinarea situației medicale în orașul Bârlad. (va urma)

Dr. N. Botezatu

Centenare literare

● Acum 100 de ani s-au stins din viață:

- 1 ianuarie 1895 – Ion Păun-Pincio (n.1868) – poet al peisajilor naturale și sociale dezolante, influențat, în prozodic, de poezia populară;
- 19 aprilie – Raicu Ionescu-Rion (n.1872, la Bălăbănești-Tutova), una din mariile speranțe ale criticii românești de la finele sec. 19;
- 10 noiembrie – Al.I.Odobescu (n.1834), cunoscutul prozator, escist și istoric român.

● Acum 100 de ani s-au născut:

- 1 ianuarie – D.D.Suchianu, la Iași;
- 29 ianuarie – Paul Constant, la Craiova;
- 2 martie – Eugen Relgis, la Iași;
- 4 martie – Ștefan Bârsănescu, la Iași;
- 8 martie – Agatha Grigorescu-Bacovia, la Mizil;
- 19 martie, Ion Barbu-Dan Barbilian, la Câmpulung-Muscel;
- 17 aprilie – Ion Vinea (Ion Eugen Iovanache), la Giurgiu;
- 9 mai – Lucian Blaga, la Lançrâm, Alba;
- 19 iulie – Victor Ion Popa, la Bârlad;
- 1 august, Ion Valerian, la Iași (Galați);
- 6 octombrie, Ion Pas, București;
- 20 octombrie – Alexandru Rosetti, București.

● Acum 100 de ani au apărut:

- Al. Vlăduță, „Icoane sterse“ (Nuvele și amintiri);
- M.Dragomirescu, „Critica științifică și Eminescu“ (studiu);
- Al.Macedonski, „Excelsior“;
- D.Zamfirescu începe să publice în „Convorbiri literare“ romanul „Tănase Scătiu“;
- 6 martie – săptămânalul „Adevărul ilustrat“, la București, Colaboratori: N.Iorga, Al.Macedonski, Gala Galaction s.a.
- 26 martie – săptămânalul „Moș Teacă“, un „jurnal țivil și cazon“, condus de Anton Bacalbașă;

Și tot acum 100 de ani, Academia Română acordă premiul „Heliade Rădulescu“ pentru opere publicate între 1 ianuarie 1893 – 31 decembrie 1894 lui Petre Dulsu, autorul cărții în versuri „Isprăvile lui Păcală“.

Sergiu Moldovan

RESTITUIRI

Din arhiva Societății literare

"ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ"

PREA STIMATE DOMNULE TUTOVEANU

Iară-mă că îi-o spun: prea cesti pretențios! Vrei să faci un lucru așa de frumos și de luminos și de înălțător, cum este „Academia Bârlădeană“, și nimenie să nu șipe, să nu mărâie, să nu latre???

Dar ai uitat, umblând cu gândul spre stele, că cesti cu picioarele pe pământ... și că aici jos, este și noroi și, pe lângă și afară de flori, sunt și buruieni, unele înțepătoare, altele parfumate?... că sunt omizi care se urcă pe flori... că pe lângă nufăr sunt și broaște, care orăcăiesc în felul lor???

Și vorba celui mare întru cei mari:

„Non regionar di loro; ma guarda... e passa! 1)

Înainte însă!... I. BIANU

Profesor Universitar

Membru al Academiei Române

1) Nu te potrivi lor; privește-i numai... și treci înainte.

DANTE: Infernul, capitolul III, vers

51 (în „Graiu nostru“, decembrie, 1925).

SONET ACAEMIC

Academici Bârlădene

Academia noastră literară

În fiecare Sâmbătă promile

Să dea luminii opere menite

Să minunce-ntreaga noastră țară.

Dar Sâmbetele toate ne-nșclară...

Așa a fost să fie pasă-mi-te,

Deci bade Tutovene, tac și-nghiile

Cu gândul la poetul ce-o s-apară...

Cât despre noi, la fel ne e menirea;

Tăcând chitic, pe-un scaun la o parte

Tot timpul cât se lăſăie citirea,

Ni-i turta dulce, cca mai bună carte.

Și înghițim și noi, cât cu putință...

Și mulțumiți, plecăm de la ședință.

Virgil Nițulescu

(în „Graiu nostru“, noiembrie, 1925)

Prof. Fănică Ursu

Academia

Bârlădeană REAPARIȚIA REVISTEI: „PASTORUL TUTOVEI“ - MOMENT CULTURAL ȘI SPIRITUAL DE EXCEPȚIE

Incredințându-mi-se sarcina de a scrie un articol, despre revista preoților din protopopiatul Bârlad „PASTORUL TUTOVEI“, de către conducerea prestigioasă Societății Culturale din municipiul Bârlad, „ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ“, consider, pe bună dreptate, că intelectualitatea bârlădeană, în sfârșit, s-a eliberat de prejudiciale alimentate de odioasa beznă ateistă că, în sfârșit, a venit timpul să i se ofere și să i se recunoască Bisericii Ortodoxe și slujitorilor ei locul și rolul pe care le-a avut din totdeauna în frământata istorică a acestui popor român binecuvântat de Dumnezeu cu atât de multă...

Oricât aș căuta să simplific frazele și propozițiile, nu pot să nu spun și să nu scriu cu efuziune, că, într-adevăr, Biserica Ortodoxă bârlădeană a fost luată în atenție de cei care gândesc, de cei care, prin înaltele lor rosturi în societate, au de dat un greu răspuns în fața lui Dumnezeu și în fața forului culturii și spiritualității românești de felul cum și dacă s-a spus adevărul... de felul cum s-a gospodărit cultură și spiritualitatea românească în panteonul valorilor perene ale acestui popor...

Când vorbim despre adevar, ar trebui să săracim ca Domnul Iisus Hristos, care nu a răspuns la întrebarea: „Ce este adevarul?“ în fața lui Pillat. Nu pentru că nu putea să răspundă ci a lăsat această întrebare fără răspuns ca să fie un etern memento pentru orice om, pentru orice muritor, că ADEVĂRUL nu poate să fie mutilat, nu poate să fie pângărit, distorsionat și măsluit..., pentru că de fapt, Adevarul este unul singur, este DUMNEZEU. Excepționala remarcă, pe care o face Petre Tuțea în una din cările sale, vine să acrediteze ideea de mai înainte și anume: mai multe adevaruri = nici unul! Când vorbim despre adevar ar trebui să ne cutremurăm; ar trebui să avem pe noi, înveșmântată, podoaba sfinteniei și a neprihănirii totale...

Am făcut această, mai lungă introducere pentru a încerca să introduc – de va fi cu putință – cititorul acestor modeste rânduri în problematica ce și-o propune, spre abordare, revista: „PASTORUL TUTOVEI“.

Revista „PASTORUL TUTOVEI“ a fost fondată în anul 1938 de către Asociația preoților ortodocși din fostul județ Tutova, revistă care a funcționat neîntrerupt (ediție lunară) până în 1943. Încercăm în rândurile care urmează să edificăm cititorul asupra manierei de abordare a temelor și subiectelor din această revistă.

Revista „PASTORUL TUTOVEI“ a funcționat în condiții vitrege 5 ani. Ea apare să nu uităm – când aproape erau încheiate pregătirile pentru începerea celui de-al doilea război mondial. Cu toate acestea, preoți de înaltă responsabilitate față de altarul Bisericii Ortodoxe Române, dar și cu tot așa de mare

responsabilitate față de altarul culturii românești, nu au lăsat flacăra valorilor spirituale și culturale să se stingă. În aceste condiții grele au încercat și au reușit să spună și să scrie adevarul.

Ne permitem să facem o fericită asociere: așa cum fericita triadă – poetul George Tutoveanu, militarul de carieră și folcloristul Pamfile și preotul cărturar Toma Chiricuță –, au fondat la 1 mai 1915 „ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ“, după cum înșuși poetul G.Tutoveanu mărturisește: „Nu cu gândul de făloșie, ci într-un moment de elan tineresc“, tot așa, preoții de elită din perioada interbelică, profesorii, învățătorii, medicii, inginerii și toată intelectualitatea binevoitoare au fondat în 1938 revista „PASTORUL TUTOVEI“ nu cu pretenții de „științifică“, de „academică“, de „savantă“ etc., ci, mai ales cu dorința și scopul, de a se face cunoscută publicului cititor, iubitorului de cultură și spiritualitate, valoarea incontestabilă, perenă a credinței creștine în general și a credinței creștine ortodoxe în special. Pe lângă aceste obiective, revista „PATORUL TUTOVEAN“ a abordat subiecte diverse din universul culturii românești. Intelectuali, care au dorit să publice în această revistă, au găsit multă înțelegere și au fost primiți cu multă căldură de colectivul de redacție al revistei. Aceste lucruri se pot constata răsfoind numerele care au apărut din 1939 până în 1943.

După 1989, preoțimea bârlădeană în colaborare cu intelectualitatea bârlădeană a luat inițiativa scoaterii din nou la lumină a acestei prestigioase reviste.

Ca în orice situație de acest gen, s-a pus la început problema finanțării. În întâlnirile cu preoții din protopopiatul Bârlad și cu unii intelectuali, s-a abordat problematica reeditării revistei „PASTORUL TUTOVEI“. În ultimul trimestru al anului 1994 s-a născut ideea reparației revistei (noiembrie), iar la sfârșitul anului 1994 (decembrie) a apărut primul număr, serie nouă (Anul I, nr.1, Decembrie 1994).

Toate problemele legate de fondul bănesc de lansare a revistei s-au rezolvat prin înțelegerea deosebită pe care noi, oficiul protopopesc, am găsit-o la preoții din protopopiat și la unii sponsorii bine intenționați și binevoitori, care au înțeles să sprijine financiar această revistă care, în fond, este glasul ortodoxiei în aceste lăuntruri tutovene.

În prezent revista se prezintă sub forma unui număr cumulat, trimestrial. Se află, deja la tipar, nr.2 care, sperăm, va apărea în preajma Paștelui 1995. Revista își propune să reia firul întrerupt în 1943 cu toată tematica.

Pe această cale, informăm intelectualitatea bârlădeană că portile redacției noastre sunt deschise pentru orice dorinc să contribuie la acel tot dumnezeiesc: CALOCAGATIA (bincile, frumosul și adevarul) prin articole din diverse domenii care au darul să pună o cărămidă la acest minunat și etern edificiu al culturii și spiritualității românești.

Protopop, p.c.pr. ANDRONE T.ANGHELUTĂ, al Protopopiatului Bârlad

Prima revistă a „Academiei bârlădene”

În istoria culturală a Bârladului – și nu numai a lui – rămâne un adevară irrefutabil: că apariția Societății culturale „Academie bârlădeană” a însemnat un important moment de cotitură în viața spirituală a orașului Bârlad.

Desigur că și înainte de data înființării ei (1 mai 1915), în orașul nostru a existat o viață spirituală meritorie. Nu putem ignora faptul că printre cei mai valoroși luptători „pașoptiști” se aflau mulți bârlădeni: Alexandru Ioan Cuza, Manolache Costache Epureanu, Iorgu Radu și mulți alții.

Bârlădeni ca Toma Giușcă, Iacob Fătu, Iordache Gane, Iancu Codrescu, dr. Emanoil Costin, Gheorghe Iamandi și alții au fost în fruntea mișcării unioniste, care și-a văzut încununată lupta, prin acțul istoric de la 1859.

După înființarea Partidului Conservator și a Societății „Junimea” din Iași, în Bârlad au activat mulți oameni de cultură care au propagat ideile „Junimiei” și ale organului său de presă, „Convorbiri literare”. Dintre ei amintim pe Ioan Pop Florentin, Ștefan G. Vârgolici, Alexandru Philippide, Constantin Dimitrescu-Iași, Nicolae Volenii, Dimitrie Evolceanu, Nicolae Petrașcu, Mihail Cristodul Cerchez etc.

Toți cei de mai înainte, la care se adăugau profesorii și învățătorii locali, erau oameni de cultură și era firesc să trăiască freamătușul zbuciumului spiritual, organizând cineacluri, cluburi, conferințe și alte forme de manifestare culturală locală.

Odată cu apariția primului ziar local, „Semănătorul” (1870), activitățile culturale locale iau formă organizată, ele putând fi comunicate imediat cîitorilor.

După apariția acestui prim ziar politic local, a urmat o succesiune lungă de apariții locale ale unor ziare și reviste de diferite nuanțe: literare, artistice, pedagogice, religioase, cinematografice, profesionale etc., în care bârlădenii și colaboratorii externi au publicat articole, poezii, eseuri, interviuri, istorice și critică literară, din care unii bârlădeni și-au făcut trambulină de zbor pe cerul culturii românești.

Era firesc ca pe un astfel de fond cultural intelectual Bârladului să simtă nevoie ca la 1 mai 1915 să înființeze „Academie bârlădeană”, la inițiativa tripticului George Tutoveanu, Toma Chiricuță și Tudor Pamfile.

Desigur că la început acea formație cu caracter literar nu și-a putut desfășura o activitate elevată, fie din cauza lipsei de experiență a unei astfel de societăți, fie din cauza evenimentelor politice și militare care se precipitau de la o zi la alta, din cauza războiului care se declanșase de aproape un an.

„Academie bârlădeană” își limita activitatea la ședințele publice ținute în diferite localuri de școală sau la „Casa Națională” (ctitoria lui Stroe Belloescu), în care prozatorii și poeziile locali cîteau din creațiile lor.

După retragerea trupelor române în Moldova, s-a refugiat în acest legendar și eroic colț de țară, aproape totă intelectualitatea țării noastre. Parte dintre ei și-au găsit temporar un cămin, aici, în Bârlad, la diserțiile intelectuali; amintim numai pe A. Vlăhuță, Marin Simionescu-Râmniceanu, Mihail G. Vlădescu, Victor Ion Popa, Mihail Lungu, Nichifor Crainic, Valer Voiculescu, Tudor Teodorescu-Braniste, Mac Constantinescu, F. Brunea-Fox, pictorul Iscr, Paul Jelescu și mulți alții.

În posida viieșii destul de aspre pe care o duceau bârlădenii, aflați la circa 70 km de front, în condiții de foame acută și de boli infecțioase,

membrii „Academiei bârlădene” și-au găsit resurse sufletești să-și continue activitatea lor, fie în casile avocatului și profesorului de muzică Eugen Bulbuc, fie în casile fostului primar al orașului, Theodor Emandi.

După terminarea ostilităților militare, când pacă nici nu fusese semnată de cobeligeranți, un quartet de oameni de litere (G. Tutoveanu, Vasile Voiculescu, Tudor Pamfile și Mihail Lungu) s-a hotărât să scoată prima revistă a „Academiei bârlădene”, intitulată „Florile dalbe” și cu subtitul „Revistă liiterară”. Ea apărea bilunar (la 1 și la 15 ale fiecărei luni) în tipografia lui Constantin D. Lupașcu. Revista avea 16 pagini în format de 24x16 cm, avându-și redacția și administrația pe strada Corbului (azi, Dâmboviței, pe latura sudică a Liceului „Codreanu”), iar începând cu nr. 14-15 (1-15 august 1919) redacția s-a separat de administrație, prima rămânând la vechiul sediu, iar administrația s-a mutat în casele poetului Tutoveanu de pe strada Vornicul A. Sturdza nr. 12.

Primele două numere au apărut normal; numerele 10-15 au apărut câte două, odată; iar numerele 16-23 au apărut câte trei numere odată. Ultima apariție datează 1 noiembrie - 15 decembrie 1919.

Au colaborat la revistă 40 de oameni de cultură din Bârlad și din țară. Este mai mult ca sigur că rubricile „Răspunsuri” și „Bibliografi” au fost susținute de către unul din cei trei membri ai Comitetului de redacție: G. Tutoveanu, T. Pamfile și Mihail Lungu (Vasile Voiculescu, medic, fusese transferat în București).

Poezia de deschidere a primului număr al revistei, „Răsar în zori”, precum și „Notiță”, din același număr, aparțin lui G. Tutoveanu.

Dintre colaboratorii mai importanți amintim, în ordine alfabetică, pe Eugen Ciuchi (1848 -), Dimitrie Iov (1888-1959), Mihail Lungu (1879-1966), Liviu Marian (1883-1942), Virgil Nițulescu (1896-), Ion Ojog (1896-), George Pallady (1872-1940), Tudor Pamfile (1883-1921), Ștefan Petică (1877-1904), Victor Ion Popa (1895-1946), I.U. Soricu (1882-1957), Grigore Tăbăcaru (1883-1937), George Tutoveanu (1872-1957), I. Valerian (1895-), George M. Vlădescu (1895-), George Voievodă (1893-), Vasile Voiculescu (1884-1963).

În afara colaboratorilor amintiți, „Florile dalbe” a mai avut încă alii 22 de colaboratori de minoră importanță: Ștefan Bălcescu, Paula Bellowna, V. Begheanu (Bender), I. Costin, Virgil Cristescu, Madelina Ecsaru, Elena T. Emandi, Zoe G. Frasin, G. Grigorescu, C. Gruiu, N. Illoina, Maria Ionescu, Edma Liane, C. Medeleanu, P. Papazissu, A. Păunescu, I. Părvulescu, Iulian Popescu, Nică Românaș (pseudonimul lui I. Buzăgan). T. Spătaru, N. Tîntă și Vicol.

Apariția – pentru o perioadă de numai un an – a acestei reviste literare bârlădene, a constituit un îndemn pentru localnici sau pentru bârlădenii plecați în alte orașe, să scoată alte reviste literare, care s-au înscris cu cinste în circuitul literaturii și culturii românești.

Natalia Vornicu

Ah, inimă pură!!!

Vorbele-ți apasă rău, măsluite, mai greu ca strânsoarea lesei pe gât...
nu știu, nu cred, nu-mi mai pasă
când licăru' arată: „vrei să cad în morțămană!!!

Ah, scumpă... veșmânt al duhului sfânt!
De sub aripa inimii zbuciumate, deșteptat,
scoboară-n torrent „întunericul urii”,
macină firea sălășuită trupului
de tine crezut vinovat... s-o-mprăștie puternicu' vânt!

Ah, iubito... pur iz de suslet sfânt!!!
Sfârni baierele „stăpânirii de sine”
să îngenunchi realitatea săngelui vulgar
ce clocoște, zvâcnește-n timpanele, vai!
omului „dat“ de Sus tu să-l ai...

Ah, adulato... duh feciorelnic!!!
Te vitregești lovind răul pământului,
te tulburi uitându-te-n mocirla lui,
te sperii, te arzi pipăind iadul vieții...
nu te topi, nu merită! Rămâi Tu, roua
dimineții!!!

Ah, ah, ah, inimă pură!

Ștefan Galan Ansan

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ -
Revistă de cultură editată de Societatea

de Cultură „Academie Bârlădeană”.

COLECTIVUL REDAȚIONAL:
Serghei COLOȘENCO, Eugen GHICA, Simion BOGDĂNESCU
și Fănică URSU.

Grafica: Constantin CHITIMUŞ.
Secretar de redacție: Speranța SELAGEA

Paginare: Gabriela NASTA,
Adrian COLEAŞĂ.

Tipărit la ROMÂNIA AZI S:A:
ADRESA REDACȚIEI:
Str. Republicii 149, Bârlad,
tel.035-411001

Academia Bârlădeană

NUMĂR OMAGIAL

NUMĂR OMAGIAL

La realizarea acestui
NUMĂR OMAGIAL
au contribuit sponsorii

SIMPEX - S.R.L.

AGROMEC S.A. - Bârlad

SERE SOLARII S.A. - Bârlad

HYPOCRATE - S.R.L.

SMART SET - S.R.L.

ALLODIUM - S.R.L.

COMFARM - S.R.L.

Preț 1000 lei